

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس

دوره کارشناسی فلسفه و عرفان اسلامی

گروه علوم انسانی

مصوب پانصد و هفدهمین جلسه شورای گسترش آموزش عالی

مورخ ۱۳۸۳/۵/۱۷

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی دوره کارشناسی فلسفه و عرفان اسلامی

گروه: علوم انسانی

رشته: فلسفه و عرفان اسلامی

گرایش:

دوره: کارشناسی

کد رشته:

شورای گسترش آموزش عالی در پانصد و هفدهمین جلسه مورخ ۱۳۸۳/۵/۱۷ براساس طرح دوره کارشناسی فلسفه و عرفان اسلامی را که توسط گروه علوم انسانی تهیه شده و به تأیید رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرده و مقرر می‌دارد:

ماده (۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی فلسفه و عرفان اسلامی از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند، لازم‌الاجرا است.
الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره می‌شوند.

ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و براساس قوانین تأسیس می‌شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای گسترش آموزش عالی می‌باشند.
ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می‌شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده (۲) این برنامه از تاریخ ۱۳۸۳/۵/۱۷ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم‌الاجرا است.

ماده (۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی فلسفه و عرفان اسلامی در سه فصل مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجرا به معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ابلاغ می‌شود.

رأی صادره پانصد و هفدهمین جلسه شورای گسترش آموزش عالی
مورخ ۱۳۸۳/۵/۱۷
در خصوص برنامه آموزشی دوره کارشناسی فلسفه و عرفان اسلامی

(۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی فلسفه و عرفان اسلامی که از طرف
گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب
رسید.
(۲) این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

رأی صادره پانصد و هفدهمین جلسه شورای گسترش آموزش عالی مورخ
۱۳۸۳/۵/۱۷ در مورد برنامه آموزشی دوره کارشناسی فلسفه و عرفان اسلامی
صحیح است و به مورد اجرا گذاشته شود.

از طرف
دکتر جعفر توفیقی
قائم مقام وزیر
وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

رونوشت: به معاونت محترم آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

دکتر سعدان زکائی

دبیر شورای گسترش آموزش عالی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فصل اول

مشخصات کلی دوره‌ی فلسفه و عرفان اسلامی

مرکز جهانی علوم اسلامی

تعریف

دوره‌ی کارشناسی فلسفه و عرفان اسلامی یکی از رشته‌های تخصصی علوم اسلامی در مرکز جهانی علوم اسلامی است که به منظور آشنایی دانش‌پژوهان با مباحث فلسفه و عرفان اسلامی و فلسفه‌ی جدید طراحی شده است.

اهداف

دوره‌ی کارشناسی فلسفه و عرفان اسلامی اولین مقطع تحصیلی است که با اهداف زیر طراحی و بر اساس ضوابط عام تأسیس و فعالیت مراکز آموزش عالی انجام وظیفه خواهد کرد.

۱. تربیت طلاب و دانش‌پژوهان برای آشنایی با مکاتب فلسفی
۲. آشنا ساختن طلاب و دانش‌پژوهان با مهم‌ترین مکاتب‌های فلسفی جدید
۳. ایجاد توان تدریس و تحقیق در عرصه‌ی فلسفی در دانش‌پژوهان
۴. پرورش روح تحقیق در طلاب و دانش‌پژوهان
۵. نهادینه کردن اخلاق و معنویات در طلاب و دانش‌پژوهان
۶. آشنا ساختن دانش‌پژوهان با متون اصلی فلسفه‌ی اسلامی
۷. شناخت استعدادها و هدایت آنان برای ادامه‌ی تحصیل در مقاطع بالاتر

طول دوره و شکل آن

۱. طول دوره‌ی کارشناسی فلسفه و عرفان اسلامی به دلیل تلفیق دروس تخصصی با دروس رایج حوزوی ۴ سال می‌باشد که حسب نیاز و ضرورت تا دو سال دیگر قابل تمدید است.

۲. تعداد واحدهای اصلی ۱۳۵ واحد می‌باشد و حسب نیاز، واحدهایی تحت عنوان دروس حوزوی به دانش‌پژوهان

نیز ارائه خواهد شد.

۳. هر واحد درسی نظری ۱۶ ساعت و هر واحد درسی عملی ۳۲ ساعت است.

برنامه‌ی درسی دوره

تعداد کل واحدهای درسی دوره‌ی کارشناسی فلسفه و عرفان اسلامی ۱۶۷ واحد است که به شرح زیر آرایه می‌گردد:

ردیف	محورهای دروس	تعداد واحد
۱	دروس هوزوی	۳۲ واحد
۲	دروس عمومی	۲۱ واحد
۳	دروس مشترک	۵۴ واحد
۴	دروس تخصصی	۶۰ واحد
جمع کل		۱۶۷

نقش و توانایی

فارغ التحصیلان این دوره با توانایی که در مطالعات و آموزه‌های دینی و فلسفی و عرفانی به دست می‌آورند، علاوه بر کسب آمادگی جهت ادامه‌ی تحصیل در مقاطع تکمیلی می‌توانند به عنوان مبلغ و مدرس در سطح جامعه و مراکز علمی و دینی خارج از کشور به انجام فعالیت بپردازند.

اهمیت و ضرورت

غنای معارف عقلی اسلامی و سنت فلسفی دیرپای دنیای اسلام در کنار رواج مکتب‌های فلسفی معاصر غربی لزوم توجه به این رشته را بیش از پیش ملموس ساخته است.

فصل دوم

جدا اول دروس

الف) دروس حوزوی:

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت			نوسبانات
			جمع	نظری	عملی	
۱	صرف (۱)	۴	۸۰	۴۸	۳۲	
۲	صرف (۲)	۳	۶۴	۳۲	۳۲	صرف (۱)
۳	نحو (۱)	۳	۱۴۸	۱۴۸	—	صرف (۲)
۴	نحو (۲)	۵	۹۶	۶۴	۳۲	نحو (۱)
۵	نحو (۳)	۵	۹۶	۶۴	۳۲	نحو (۲)
۶	تجزیه و ترکیب	۲	۶۴	—	۶۴	نحو (۳)
۷	متن فوانی و درک متن	۲	۶۴	—	۶۴	نحو (۳) و تجزیه و ترکیب
۸	روش آموزش قرآن	۱	۳۲	—	۳۲	
۹	فلسفه‌ی اسلامی مقدماتی	۲	۳۲	۳۲	—	
۱۰	روش تبلیغ	۱	۳۲	—	۳۲	عقائد اسلامی (۲)
۱۱	آشنایی با تاریخ و فرهنگ ایران	۲	۳۲	۳۲	—	
۱۲	منطق مقدماتی	۲	۳۲	۳۲	—	
جمع کل		۳۲	۶۷۲	۳۵۲	۳۲۰	

ب) دروس عمومی:

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت			توضیحات
			جمع	نظری	عملی	
۱	اندیشه‌ی اسلامی (۱)	۲	۳۲	۳۲	—	
۲	اندیشه‌ی اسلامی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	اندیشه اسلامی (۱)
۳	تاریخ تمثیلی صدر اسلام	۲	۳۲	۳۲	—	
۴	اندیشه‌ی سیاسی اجتماعی امام خمینی (ره)	۲	۳۲	۳۲	—	اندیشه اسلامی (۲)
۵	ادبیات فارسی	۳	۴۸	۴۸	—	
۶	تربیت بدنی	۲	۳۲	۳۲	—	
۷	اخلاق اسلامی	۲	۳۲	۳۲	—	
۸	تفسیر موضوعی قرآن	۲	۳۲	۳۲	—	تفسیر مقدماتی
۹	تنظیم خانواده	۱	۱۶	۱۶	—	
۱۰	زبان خارجی	۳	۴۸	۴۸	—	
جمع کل		۲۱	۳۳۶	۳۳۶		

تذکر: سرفصلهای دروس عمومی همان سر فصل مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی است.

(ج) دروس مشترک:

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت			توضیحات
			جمع	نظری	عملی	
۱	نمو تکمیلی	۱	۳۲	—	۳۲	نحو (۳)
۲	آشنایی با علوم قرآن	۲	۳۲	۳۲	—	
۳	تفسیر مقدماتی	۲	۳۲	۳۲	—	
۴	تفسیر موضوعی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	
۵	آشنایی با تاریخ و منابع حدیث	۲	۳۲	۳۲	—	
۶	عقائد اسلامی (۳)	۲	۳۲	۳۲	—	
۷	عقائد اسلامی (۴)	۲	۳۲	۳۲	—	
۸	تاریخ عمومی ادیان (۱)	۲	۳۲	۳۲	—	
۹	تاریخ عمومی ادیان (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	
۱۰	تاریخ اسلام (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	
۱۱	آشنایی با فرق و مذاهب اسلامی	۲	۳۲	۳۲	—	
۱۲	شیخه شناسی	۲	۳۲	۳۲	—	آشنایی با فرق و مذاهب اسلامی
۱۳	آشنایی با عرفان اسلامی	۲	۳۲	۳۲	—	
۱۴	اصول فقه	۵	۸۰	۸۰	—	
۱۵	آشنایی با دانش فقه	۲	۳۲	۳۲	—	
۱۶	فقه (۱)	۴	۶۴	۶۴	—	اصول فقه و آشنایی با دانش فقه
۱۷	فقه (۲)	۴	۶۴	۶۴	—	فقه (۱)
۱۸	فقه (۳)	۴	۶۴	۶۴	—	فقه (۲)
۱۹	منطق	۴	۶۴	۶۴	—	منطق مقدماتی
۲۰	فلسفه اسلامی	۴	۶۴	۶۴	—	فلسفه اسلامی مقدماتی
۲۱	روش تحقیق	۲	۱۶	۴۸	۳۲	
جمع کل		۵۴	۸۹۶	۸۳۲	۶۴	

(د) دروس تخصصی:

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت			نویسنده/موضوعات
			جمع	نظری	عملی	
۱	معارف قرآن (۱)	۲	۳۲	۳۲	—	کلام اسلامی (۱ و ۲)
۲	معارف قرآن (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	معارف قرآن (۱)
۳	منطق تکمیلی	۲	۳۲	۳۲	—	منطق
۴	فلسفه‌ی اسلامی (۱)	۴	۶۴	۶۴	—	فلسفه‌ی اسلامی
۵	فلسفه‌ی اسلامی (۲)	۴	۶۴	۶۴	—	فلسفه‌ی اسلامی (۱)
۶	فلسفه‌ی اسلامی (۳)	۴	۶۴	۶۴	—	فلسفه‌ی اسلامی (۲)
۷	فلسفه‌ی اسلامی (۴)	۲	۳۲	۳۲	—	فلسفه‌ی اسلامی (۳)
۸	فرق و مذاهب فقهی	۲	۳۲	۳۲	—	
۹	حکمت مشاء	۲	۳۲	۳۲	—	منطق تکمیلی
۱۰	حکمت اشراق	۲	۳۲	۳۲	—	حکمت مشاء
۱۱	تاریخ فلسفه‌ی غرب (۱)	۲	۳۲	۳۲	—	
۱۲	تاریخ فلسفه‌ی غرب (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	تاریخ فلسفه‌ی غرب (۱)
۱۳	تاریخ فلسفه‌ی اسلامی (۱)	۲	۳۲	۳۲	—	
۱۴	تاریخ فلسفه‌ی اسلامی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	تاریخ فلسفه‌ی اسلام (۱)
۱۵	فلسفه‌ی اخلاق	۲	۳۲	۳۲	—	
۱۶	کلام اسلامی (۱)	۲	۳۲	۳۲	—	عقائد اسلامی (۴)
۱۷	کلام اسلامی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	کلام اسلامی (۱)
۱۸	کلام اسلامی (۳)	۲	۳۲	۳۲	—	کلام اسلامی (۲)
۱۹	مسائل جدید کلامی و فلسفه‌ی دین (۱)	۲	۳۲	۳۲	—	کلام اسلامی (۱)
۲۰	مسائل جدید کلامی و فلسفه‌ی دین (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	مسائل جدید کلامی و فلسفه‌ی دین (۱)
۲۱	عرفان اسلامی	۲	۳۲	۳۲	—	آشنایی با عرفان اسلامی
۲۲	آشنایی با متون عربی و فارسی عرفانی	۲	۳۲	۳۲	—	عرفان اسلامی
۲۳	تاریخ عرفان و تصوف (۱)	۲	۳۲	۳۲	—	تاریخ عمومی ادیان (۲)
۲۴	تاریخ عرفان و تصوف (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	تاریخ عرفان و تصوف (۱)
۲۵	زبان تخصصی (۱)	۲	۳۲	۳۲	—	
۲۶	زبان تخصصی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	زبان تخصصی (۱)
۲۷	آشنایی با متون روایی و معارفی	۲	۳۲	۳۲	—	
جمع کل		۶۰	۹۶۰	۹۶۰	—	

فصل سوم

سر فصل دروس

صرف (۱)

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: ۳ نظری و ۱ عملی

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با ساختار کلمه و مباحث بخش فعل صرف

سرفصل دروس:

- تعریف، فایده و موضوع علم صرف

- تعریف کلمه و اقسام آن

- حروف اصلی و زائد

- بناء (اسم و فعل)

- وزن و قواعد آن

- ابواب ثلاثی مجرد (ماضی، مضارع و امر - باب‌های ثلاثی مجرد): در این مرحله صرفاً فعل صحیح و سالم به فراگیران آموزش داده شود.

- لازم و متعدی

- معلوم و مجهول

- حالات فعل مضارع [رفع، نصب، جزم، (تأکید بر علایم رفع و نصب و جزم است نه عوامل آنها) نفی و استفهام]

- فصل مضاعف و قواعد ادغام

- فعل مهموز و قواعد تخفیف همزه

- فعل معتل (مثال، اجوف، ناقص، لفیف، قواعد عمومی و خصوصی اعلال)

- ابواب ثلاثی مزید (با تأکید بر باب‌های مشهور و بیان معانی آنها)

- ابواب رباعی (مجرد و مزید فیه و بیان معانی آنها)

- فعل مؤکد (نون تأکید ثقیله و خفیفه)

- فعل صناعی

- فعل متصرف و غیر متصرف

- جدول تجزیه‌ی فعل

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- متن آموزشی مرکز

- صرف ساده

فرعی:

- آموزش صرف؛ تدوین مرکز

- علوم العربیة؛ هاشم حسینی

- مبادی العربیة؛ بخش صرف

- خلاصة الصرف

راه کارهای اجرایی درس:

پیش از آموزش دروس لازم و متعددی، سه ساعت جهت آشنایی به روش استفاده از معاجم لغت اختصاص یابد.

- در واحد عملی ارایه‌ی جداول و تمارین مناسب با تأکید بر استفاده از آیات و روایات

- استفاده از آیات و روایات در متن و تمارین کتاب ضروری است.

- در طول دوره به تناسب به «ترجمه‌ی افعال» توجه شود.

صرف (۲)

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: ۲ نظری و ۱ عملی

پیش نیاز: صرف ۱

هدف: آشنایی با مباحث بخش اسم صرف

سرفصل دروس:

- تعریف، بناء و اوزان اسم
- اقسام اسم به لحاظ حرف آخر (منقوص، مقصور، ممدود، صحیح، شبه صحیح)
- قواعد اعلال اسم (فقط قواعد جاری در اسم مطرح شود).
- اسم ذات و معنی (تعریف و مثال)
- مصدر (تعریف، نحوه‌ی ساختن و احکام مصادر (اصلی، میمی، صناعی، مزه، نوعی)
- اسم مصدر
- مذکر و مؤنث (علایم تأنیث، اقسام مؤنث (حقیقی، مجازی، لفظی، معنوی)
- مفرد، مثنی و جمع (تعریف، علایم مثنی، کیفیت مثنی بستن، جمع سالم، اوزان مشهور جمع مکسر (قله، کثره، منتهی الجموع)، اسم جمع - اسم جنس جمعی)
- جامد و مشتق (تعریف و نحوه‌ی ساختن، معنی و احکام مهم هر کدام از مشتقات (اسم فاعل، اسم مفعول، صفت مشبّه، اسم مبالغه، اسم تفضیل، اسم زمان، اسم مکان، اسم آلت)
- منسوب (تعریف و قواعد کثیرالاستعمال)
- مصغّر (تعریف و قواعد کثیرالاستعمال)
- معرب و مبنی (بیان موارد مهم اسامی مبنی؛ مانند ضمائر، موصولات، اسم فعل)
- ملحقات (التقاء ساکنین، انواع همزه و کتابت آن، کتابت الف، قواعد عمومی و مهم اعلال و ادغام و ابدال و حروف الزیادة)
- جدول تجزیه‌ی اسم
- تمرین عام از مباحث فعل و اسم (تجزیه‌ی نیم جزء قرآن)

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- جزوه‌ی آموزشی مرکز و صرف ساده

فرعی:

- آموزش صرف (مرکز)، - علوم العربیة، مبادئ العربیة (بخش اسم) و خلاصة الصرف

نحو (۱)

تعداد واحد:	۳
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	صرف (۲)

هدف: آشنایی اجمالی با ساختار کلام و مهم ترین مفاهیم کاربردی نحو.

سرفصل دروس:

- تعریف، فایده و موضوع نحو
- تعریف جمله و اقسام آن
- اعراب و بنا
- مواضع رفع و نصب و جزم فعل مضارع
- اسم های مرفوع: [فاعل، نائب فاعل، مبتدا و خبر، نواسخ (افعال ناقصه) و حروف مشبّهة بالفعل]
- اسم های منصوب: [مفعول به، حال، تمییز و مستثنای به (إلا)]
- اسم های مجرور: [مجرور به حرف جر و مضاف الیه]
- توابع: [نعت، تأکید، عطف به حروف و بدل]
- حروف: [جاره، ندا، استفهام، شرط، ایجاب و تنوین]

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- متن آموزشی مرکز با عنوان نحو (۱)

فرعی:

- فرهنگ اصطلاحات صرف و نحو عربی؛ آنتوان دحلاح
- نحو مقدّماتی؛ ملکی
- نحو مقدّماتی؛ محمدی
- عوامل (جامع المقدمات)
- نحو روان؛ امینی
- مبادی العربیة؛ جلد ۱، قسمت نحو

نحو (۲)

تعداد واحد: ۵

نوع واحد: ۴ واحد نظری و ۱ واحد عملی

پیش نیاز: صرف ۲ و نمو ۱

هدف: آشنایی با مباحث نحو و توانایی بر فهم جایگاه کلمات در جمله.

سرفصل دروس:

- کليات	- افعال مقاربه	- مفعول معه	- بدل
- اعراب و بنای فعل	- حروف مشبیه به لیس	- حال	- عطف بیان
- اعراب و بنای اسم	- حروف مشبیه بالفعل	- تمییز	- عطف نسق
- عامل شناسی	- «لای» نفی جنس	- مستثنی	- حروف
- فاعل	- مفعول به	- مجرور به حرف	- مفردات
- نائب فاعل	- مفعول مطلق	- مجرور به اضافه	- جمله
- مبتدا و خبر	- مفعول فیه	- نعت	- ترکیب
- نواسخ «افعال ناقصه»	- مفعول له	- تأکید	

منابع پیشنهادی:

اصلی:

متن آموزشی مرکز

فرعی:

مبادیء العربیة، جلد دوم، قسم النحو؛ - الهدایة فی النحو؛ - نحو جامع (بینا)؛ - زبان قرآن (علم نحو)

راه کارهای اجرایی درس:

- نحوه‌ی آرایه‌ی واحد عملی: آرایه‌ی تمارین مناسب در پایان هر بحث، و حل آن توسط فراگیران و نیز قرائت متون عربی توسط دانش پژوهان.

- به همراه استفاده از مثال‌های رایج نحوی، ضروری است از آیات و روایات نیز به نحو مطلوب در متن درس و تمرینات استفاده شود.

- توسط اساتید در نیمه‌ی ترم بخش‌هایی از متون کتب نحوی مانند «الهدایة» برای دانش پژوهان انتخاب گردد و تا حدود ۲۰٪ نمره به فهم و تحقیق پیرامون آن متن اختصاص داده شود.

نحو (۳)

تعداد واحد: ۵

نوع واحد: ۴ واحد نظری و ۱ واحد عملی

پیش نیاز: نمو ۲ و صرف ۲

هدف: تسلط بر قواعد اساسی نحو.

سرفصل دروس:

- کلیات

- اعراب فعل مضارع

- مرفوعات (فاعل، نائب فاعل، مبتداء و خبر)

- نواسخ (افعال ناقصه، افعال مقاربه، حروف مشبیه به لیس، حروف مشبیه بالفعل، لاء نفی جنس)

- منصوبات (مفعول مطلق، مفعول به، مفعول فیه، حال، تمییز، استثناء)

- مجرورات (مجرور به حرف جرّ و مضاف الیه)

- توابع (نعت، تأکید، بدل، عطف بیان، عطف نسق)

- مفردات مهم (مانند: إنّ، الا، کیف، لام، لَمَّا، لا، لولا، هَلْ)

منابع پیشنهادی:

اصلی:

متن آموزشی مرکز، - مبادئ العربية، جلد ۴، - شرح ابن عقيل

فرعی:

- البهجة المرضية

- النحو الوافي

راه کارهای اجرایی درس:

- متن آموزشی به زبان عربی ارایه گردد.

- استفاده از مثال‌های متنوع از آیات و روایات و اشعار مناسب، ضروری است.

- تمرکز اصلی مباحث بر مطالب کاربردی باشد.

- ارایه‌ی تمرین و پژوهش‌های مناسب و متنوع در پایان هر درس ضروری است.

تجزیه و ترکیب

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	عملی
پیش نیاز:	نمو ۳

هدف: توانایی بر اجرای قواعد صرف و نحو در متون عربی.

سرفصل دروس:

- تعریف تجزیه و ترکیب و رابطه‌ی آن با صرف و نحو
- رابطه‌ی تجزیه و ترکیب با معنا
- تبیین قواعد کلی تجزیه و ترکیب و تعیین حدود آن
- آشنایی با نحوه‌ی استفاده از کتب لغت و منابع صرف و نحو
- متون منتخب از آیات و روایات (با تأکید بر عناوین پیوستی)

منابع پیشنهادی:

اصلی:

متن آموزشی مرکز - مغنی الاریب - الجدول فی اعراب القرآن (محمود الصافی) ۱۵ جلدی

فرعی:

مبادیء العربیة، ج ۴ - معجم النحو، اعراب القرآن ۱ جلدی؛ طنطاوی، منجد الطلاب، معجم الوسیط.

راه کارهای اجرایی درس:

- انتخاب آیات و روایات و تعیین مرکز ثقل بحث مانند مباحث معتلات و حروف عامل و اعراب جمل و... بنابراین به عناوینی اهمیت داده شود که، ضمن عدم قدرت آن در استعمال، نوعی غرابت در ذهن دانش پژوهان دارند.
- با توجه به محدودیت وقت، حتی الامکان آیات منتخب باید متضمن نکات زیادی باشند به عنوان مثال آیه ۳۵ سوره‌ی اسراء ﴿اوفوا الکیل اذا کلتم و زنوا بالقسطاس المستقیم﴾ علاوه بر نکات صرفی زیاد، دارای نکات نحوی قابل ملاحظه‌ای است.
- وجود تمرینات مشابه در هر بحث ضروری است، حلّ این تمرینات به عهده‌ی خود دانش پژوهان خواهد بود.
- جهت تجزیه، کار برگ‌های مخصوص در اختیار دانش پژوهان قرار گیرد.

متن خوانی و درک متن

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	عملی
پیش نیاز:	نمو ۳ و تجزیه و ترکیب

هدف: توانایی بر به کار بردن قواعد ادبیات عرب در قرائت و درک متون عربی.

سرفصل دروس:

- بیان موضوع، اهداف و اهمیت متن خوانی و درک متن
- بیان رابطه‌ی نحو، ترکیب و اعراب با درک متن
- بیان قواعد مربوط به متن خوانی و درک متن مانند تبیین رابطه‌ی ارکان جمله (مبتدا، فاعل و...) و قیود آن (حال و تمییز و...)
- بیان رابطه‌ی جملات با یکدیگر
- متون منتخب (جهت کاربرد، تمرین و تحقیق دانش پژوهان)

منابع پیشنهادی:

متن آموزشی مرکز، جامع الدروس العربیة (مصطفی الغلائینی) مغنی الأدیب (ابن هشام) دروس فی البلاغة (معین دقیق) معجم الوسیط، المباح التمییز.

راه کارهای اجرایی درس:

- با توجه به ضرورت آشنایی دانش پژوهان با متون عربی لازم است که متون درسی از علوم مختلف حوزوی مانند تفسیر، اصول الفقه و... انتخاب شود.
- حتی الامکان متون انتخابی باید در برگیرنده‌ی نکات بیشتری از ادبیات عرب جهت ایجاد انس با ذهن دانش پژوهان باشد.
- در پایان هر بخش ضروری است که نکات جدید و دقیق متن مانند کاربرد «بل» اضراب، «لما» حسیه و... برجسته شده به همراه نمونه‌های دیگر توضیح داده شود.
- در پایان هر بخش جهت تقویت دقت دانش پژوهان محترم، سؤالاتی به زبان عربی، و ناظر به نکات دقیق متن ارائه شود.
- با توجه به گرایش‌های مختلف در علوم متفاوت حوزوی، متونی جهت تحقیق معرفی شود.

روش آموزش قرآن

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: عملی

پیش نیاز: روان فوانی و تجوید مقدماتی

هدف: آشنایی با روش های تدریس قرآن همراه با اطلاعات جانبی و تحلیل و نقد روش های موجود.

سرفصل دروس:

- اشاره به اهمیت و تاریخچه روش های قرائت از صدر اسلام تا کنون

- ویژگی های خاص کلاس تدریس قرآن

- روش های تدریس قرآن (القایی، استقرایی، قیاسی و...)

- اجرای کارگاه آموزشی توسط دانش پژوهان در زمینه ی روخوانی، تجوید، قرائت

- روش تدریس موارد زیر یادآوری و تمرین شود:

ح) وقف و چگونگی آن و علایم
سجاوندی

ها) حروف ناخوانا

و) رفع التقای ساکنین

ج) علامات (سکون، تشدید، مد، تنوین) ز) اشبای های ضمیر

الف) الفبا و حروف مقطعه

ب) حرکات کوتاه و کشیده

- اطلاعات جانبی در مورد آداب و قرائت

- بررسی راه کارهای تشکیل کلاس قرآن و جذب افراد به آن

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- روش تدریس قرآن؛ علی حبیبی

فرعی:

- طرق التدریس للقرآن؛ زعبلاوی

راه کارهای اجرایی درس:

- طلاب این کلاس بیش از ده نفر نباشند.

- در هر جلسه دو نفر از دانش پژوهان به صورت تمرینی تدریس کنند و روش تدریس آنان مورد نقد و بررسی دیگران قرار گیرد.

- راه کارهای تشکیل کلاس و آموزش قرآن با توجه به نیازهای منطقه ای فراگیران مورد توجه قرار گیرد. و از دانش پژوهان در این مورد

گزارش خواسته شود.

فلسفه اسلامی مقدماتی

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی با روش، سیر تاریخی، مکاتب مختلف و مهم‌ترین مباحث و اصطلاحات فلسفه اسلامی.

سرفصل دروس:

- معنای واژه‌ی «فلسفه» و تعریف مصطلح آن

- ضرورت و کارکرد فلسفه

- رابطه‌ی فلسفه با علوم دیگر (منطق، کلام، ...)

- موضوع، هدف، روش، ویژگی‌های مسایل و مبادی فلسفه

- سیر تاریخی فلسفه اسلامی (زمینه‌های پیدایش، عصر ترجمه، آغاز فلسفه اسلامی، دوره‌های تاریخی، برجسته‌ترین فیلسوفان مسلمان)

- گزارشی از مکاتب فلسفی مشاء، اشراق و حکمت متعالیه و ارتباط میان آنها

- آشنایی با مهم‌ترین مباحث فلسفه اسلامی (وجود و ماهیت و اصالت وجود، مواد ثلاث (وجوب و امکان و امتناع) علت و معلول

(تعریف، اقسام، سنخیت علت و معلول، ضرورت علی، استحاله دور و تسلسل)، ثابت و متغیر (تعریف حرکت، اقسام حرکت،

حرکت جوهری، زمان) حادث و قدیم (با اشاره به معنای عرفی و اصطلاحی) مجرد و مادی، تجرد نفس

- گزارشی از الهیات بالمعنی الأخص (اثبات وجود خدا - صفات الهی)

منابع پیشنهادی:

فرعی:

- آشنایی با فلسفه اسلامی؛ شهید مطهری

- آموزش فلسفه؛ استاد مصباح

- درآمدی بر فلسفه اسلامی؛ آقای عبودیت

- فلسفه‌ی آزاد؛ سید رضا صدر

- خدمات متقابل اسلام و ایران؛ شهید مطهری

- آشنایی با علوم اسلامی؛ رضا برنجکار

راه کارهای اجرایی درس:

- استاد با بیان مثال‌های روشن نیاز به فلسفه را تشریح کند و با ارایه‌ی زیبایی‌های فلسفه اسلامی کارکردهای آن را ملموس‌تر نماید.

روشن تبلیغ

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: عملی

پیش نیاز: عقائد اسلامی (اندیشه اسلامی) (۲)

هدف: آشنایی طلاب با کلیات فن تبلیغ به ویژه سخنوری و مناظره.

سرفصل دروس:

مفاهیم و کلیات

- مفهوم تبلیغ

- اهمیت تبلیغ

- تاریخچه تبلیغ

- اهداف تبلیغ

اصول و مبانی تبلیغ

- اصول تبلیغ

- مبانی تبلیغ

- ارکان تبلیغ

انواع و روش های تبلیغ

ابزارهای تبلیغ

- کاربرد روانشناسی در تبلیغ

موانع تبلیغ

خطابه و سخنوری

- کلیات سخنوری

- آسیب شناسی و ارزیابی

مناظره

- کلیات مناظره

- شیوه های مناظره در محیط های غیر اسلامی

- شیوه های مناظره در محیط های اسلامی غیر شیعی

راه کارهای اجرایی درس:

- به صورت عملی (کارگاه آموزشی) اجرا گردد.

- خطابه و سخنوری و مناظره به صورت تمرینی در کلاس ارایه شود.

آشنایی با تاریخ و فرهنگ ایران

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: شناخت فرهنگ و تمدن مردم ایران و تعامل آن با فرهنگ اسلام.

سرفصل دروس:

کلیات

- مفاهیم (فرهنگ، ایران و ...)

- ریشه‌های فرهنگی

ساختار حکومت و آیین ملک‌داری

طبقات و حقوق اجتماعی

آیین‌های دینی و مذهبی

سنت‌های اجتماعی (اعیاد و جشن‌ها، سوگواری‌ها، پوشش، مامگذاری و ...)

زن و خانواده

زبان و ادبیات

هنر و معماری

علوم و صنایع

تعال فرهنگ ایران و اسلام

منابع پیشنهادی:

- فرهنگ ایرانی؛ دکتر محمدی

- تاریخ اجتماعی ایران؛ راوندی

- مبانی تاریخ اجتماعی ایران؛ شعبانی

- تاریخ ایران قبل از اسلام؛ زرین کوب

- تاریخ ایران بعد از اسلام؛ زرین کوب

- تاریخ ایران؛ کمبریج

- خدمات متقابل ایران و اسلام؛ شهید مطهری

- علم و تمدن در اسلام؛ سیدحسین نصر

- ایران در زمان ساسانیان؛ کریستی سن

- ایران از آغاز تا اسلام؛ گیرشمن

- ایران در قرون نخستین اسلامی؛ اشپولر

منطق مقدماتی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با تاریخچه و مهم ترین مباحث علم منطق.

سرفصل دروس:

تاریخچه (دوره ی یونان، دوره ی اسلامی، منطق جدید)

نیاز به علم منطق

تعریف علم منطق (با اشاره به موضوع)

علم و اقسام آن (تصور و تصدیق، بدیهی و نظری)

تصویر کلی مباحث علم منطق (الفاظ، کلیات، معرّف، قضایا، حجّت، صناعات)

الفاظ (دلالت، تقسیم های لفظ به مفرد و مرکب و خبر و انشاء و...)

کلیات (کلی و جزئی و اقسام آنها، نسب اربع، کلیات خمس)

تعریف و معرّف (حد و رسم تام و ناقص)

تقسیم و تصنیف

تعریف قضایا و اقسام آن (حمله، شرطیه)

احکام قضایا (عکس، نقیض، عکس نقیض)

استدلال (حجّت)

انواع استدلال (قیاس، استقراء، تمثیل)

قیاس و انواع آن (اقترانی و استثنایی)

استقراء و تمثیل

صناعات خمس [برهان (لمّی و ائی)، جدل، خطابه، شعر، مغالطه]

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- منطق مقدماتی (متن مرکز)

فرعی:

- آشنایی با منطق؛ شهید مطهری

- آشنایی با علم منطق؛ شیروانی

- خلاصه المنطق؛ عبدالهادی فضلی

- مبانی منطق؛ محمد علی اژه‌ای

- معیار اندیشه؛ عسکری سلیمانی

- منطق؛ منتظری مقدم

- منطق کاربرد؛ سید علی اکبر خندان

- اشکال المیزان؛ فرصت شیرازی

- رهبر خرد؛ محمود شهابی

- منطق صوری؛ دکتر خوانساری

- المنطق؛ مرحوم مظفر

راه کارهای اجرایی درس:

استفاده از مثال و تمرین در آموزش این درس توصیه می‌شود. استاد می‌تواند به عنوان تکلیف تمرین‌هایی را با استفاده از کتاب‌هایی مربوط ارائه دهد.

نحو تکمیلی

تعداد واحد:	۱
نوع واحد:	عملی
پیش نیاز:	نمو ۳

هدف: تکمیل مباحث نحوی و تسلط دانش پژوهان با مباحث حروف و اعراب جملات.

سرفصل دروس:

- شناخت مفردات کثیرالاستعمال (همزه، اَنْ، اِنْ، اِنْ، اَنَّ، اذ، اذا، اَمْ، اَمَّا، اِمَّا، اَيَّ، بَلْ، حَتَّى، فاء، کم، کیف، لو، لولا، لَمَّا، ما)
- شناخت جملاتی که محلی از اعراب دارند (جمله‌ی خبریه، حالیه، جمله‌ی مفعول‌به، جمله‌ی مضاف‌الیه، جمله‌ی جواب شرط جازم، جمله‌ی تابع فرد، جمله‌ی تابع از جمله دارای محل).
- شناخت جملاتی که فاقد محل اعرابی هستند (جمله‌ی مستأنه، جمله‌ی معترضه، جمله‌ی تفسیریه، جمله‌ی صله، جمله‌ی جواب قسم، جمله‌ی جواب شرط غیر جازم، جمله‌ی تابع از جمله‌ای که محلی از اعراب ندارد).

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- خلاصه‌ی باب اوّل و دوم کتاب مغنی الادیب

فرعی:

- نحو وافی

- الاتقان باب الاربعون

- حاشیة الصبّان

راه کارهای اجرایی درس:

- ارایه‌ی تمارین مناسب با تأکید بر استفاده از آیات و روایات
- استفاده از پرسش‌های تستی، تشریحی، تکمیل کردنی
- تطبیق مفردات و ارتباطات آن با موقعیت اعرابی اسماء در آیات و روایات منتخب
- تشخیص جملات و ارتباط آنها با یکدیگر در آیات و روایات
- نیاز به تدوین کتاب جدید متناسب با طلاب خارجی

آشنایی با علوم قرآن

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: آگاهی از اهمّ مباحث علوم قرآن و اصطلاحات آن.

سرفصل دروس:

کلّیات: (تعریف علوم قرآن، جایگاه اقسام و کتابشناسی آن)

- اسامی و اوصاف قرآن	الف) جمع قرآن در زمان پیامبر ﷺ
- تقسیمات داخلی قرآن (سوره، آیه، حزب، جزء و...)	ب) جمع قرآن در زمان امام علی (ع) (مصحف)
- وحی و اقسام آن	ج) جمع قرآن توسط ابوبکر و توحید مصاحف عثمان
- نزول و اقسام آن (اولین و آخرین آیه نازل شده و...)	- قرائت قرآن (اشاره‌ای به اعتبار آنها با تأکید بر اعتبار قرائت متواتر)
- اسباب نزول (اشاره‌ای به اقسام و اعتبار آن)	- اعجاز قرآن (اشاره‌ای به ابعاد آن)
- مکی و مدنی (اشاره‌ای به معیارها)	- تحریف ناپذیری قرآن (اشاره‌ای به دلایل)
- کتابت و تدوین قرآن	- نسخ در قرآن
	- محکم و متشابه

منابع پیشنهادی:

اصلی:

الف) علوم قرآن، آراسته

ب) علوم قرآن، سید محمد باقر حکیم

فرعی:

- علوم قرآنی، آیه‌الله معرفت

- علوم قرآن، دکتر محمد باقر سعیدی روشن

- مناهل العرفان، زرقانی

- تاریخ القرآن و علومه، میر محمدی

راه کارهای اجرایی درس:

- زمان بندی کلّیات (یک جلسه) مبحث جمع قرآن، اعجاز و تحریف ناپذیری (هر کدام در دو جلسه) بقیه بندها (هر کدام یک جلسه)
- با توجه به گستردگی مباحث و ضرورت آشنایی با آنها، به اهمّ مباحث اشاره شود و از پرداختن به اقوال و جزئیات پرهیز شود.
- در معرفی تقسیمات قرآن، از قرآن خط عثمان طه در کلاس استفاده شود.

تفسیر مقدماتی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: آشنایی با علوم قرآن

هدف: آشنایی با محتوا و مضامین برخی سوره‌های قرآن کریم.

سرفصل دروس:

کلیات: در مورد تفاسیر، هدف، سرفصل و متن درس

آشنایی با تفسیر سوره حمد (با تأکید بر مضامین پرستشگرانه و رابطه‌ی محبت‌آمیز با خدای متعال)

آشنایی با تفسیر سوره حجرات (با تأکید بر مضامین اخلاقی و نفی نژادپرستی)

آشنایی با تفسیر سوره جمعه (با تأکید بر فواید سیاسی، اجتماعی نماز جمعه)

آشنایی با تفسیر سوره توحید، کوثر و قدر

منابع پیشنهادی:

فرعی:

- تفسیر نمونه؛ آیه الله مکارم شیرازی

- تفسیر نور؛ استاد قرآنی

- تفسیر المیزان؛ علامه طباطبائی رحمته الله علیه

راه کارهای اجرایی درس:

- در صورتی که متن مناسب موجود نبود از تفسیر نمونه تدریس شود.

- در تفسیر هر آیه به شأن نزول، ترجمه آیه، توضیح اجمالی لغات کلیدی، نکات تفسیری و درس‌های آموزنده‌ی آیات برای زندگی امروز توجه شود.

- تفسیر رنگ لغوی و ادبی تخصصی نگیرد و اختلاف اقوال مفسران پر رنگ مطرح نشود.

- سوره حمد در ۲ جلسه و سوره حجرات ۶ جلسه و جمعه در ۴ جلسه و بقیه در ۳ جلسه درسی ارائه شود.

- برخی نکات ریز برای مطالعه به عهده‌ی شاگردان واگذار شود.

تفسیر موضوعی (۲) مفاهیم اخلاقی قرآن

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	افلاق

هدف: آشنایی با اهم مفاهیم اخلاقی در قرآن و شیوه‌ی تخلّق به آن‌ها.

سرفصل دروس:

کلیات

- اشاره‌ای به مفهوم اخلاق و تقسیم مباحث اخلاقی (فردی، اجتماعی و...) و منابع آن

- اهمّیت اخلاق از نگاه قرآن، شیوه‌های پرداختن قرآن به آموزه‌های اخلاقی

- حقیقت تزکیه و راه کارهای آن از منظر قرآن

- اشاره‌ای به ابعاد وجودی و صفات انسان در قرآن

الف) فضایل اخلاقی: اخلاص، تقوا، توکل، رضا، ذکر، شکر، خوف و رجا، صلّه رحم، محبت (به خدا، پدر و مادر و...) احسان و

انفاق، عفو، عزّت، فرو خوردن خشم، تواضع، شرح صدر و...

ب) رذایل اخلاقی: اسراف، ریا، غیبت، تهمت، سوءظن و تجسّس، حرص و تکاثر، حسادت، تکبر و تفاخر، غفلت، فسق، تمسخر و...

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- اخلاق در قرآن؛ آیه الله مکارم شیرازی

- اخلاق در قرآن؛ آیه الله جوادی آملی

فرعی:

- اخلاق در قرآن؛ آیه الله مصباح یزدی

- تفاسیر قرآن (المیزان و نمونه و...)

راه کارهای اجرایی درس:

- زمان بندی، کلیات (دو جلسه) فضایل (۸ جلسه) رذایل (۵ جلسه)

آشنایی با تاریخ و منابع حدیث

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: آشنایی با علوم قرآن

هدف: آگاهی از سیر تاریخی حدیث از آغاز تا عصر حاضر و آشنایی با اهم منابع حدیثی فریقین.

سرفصل دروس:

کلیات:

- آشنایی اجمالی، با برخی اصطلاحات حدیثی (حدیث، سنت، روایت)

- جایگاه حدیث در شناخت دین.

- حجیت احادیث پیامبر ﷺ و اهل بیت 

حدیث در دوران پیامبر ﷺ

تاریخ حدیث شیعه:

- اهل بیت  و کتابت حدیث

- عصر شکل گیری میراث روایی (کتاب علی ، مصحف فاطمه، اصول اربعه و...)

- عصر تدوین جوامع روایی (کافی، من لایحضره الفقیه، تهذیب)

- عصر تکمیل و تنظیم حدیث (بحار، وافی و...)

- تحوّل حدیث در عصر حاضر (سفینه البحار و...)

تاریخ حدیث اهل سنت:

- ممانعت از کتابت و تدوین حدیث

- عصر تدوین (موطأ مالک و...)

- عصر شکل گیری مسانید (مسند احمد بن حنبل و...)

- عصر فراهم آوردن صحاح (صحیح بخاری و...)

- عصر تکمیل و تنظیم حدیث (مستدرک حاکم و...)

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- آشنایی با متون حدیث و نهج البلاغه، مهریزی.

فرعی:

- تاریخ حدیث؛ استاد شانه چی.

- علم الحدیث؛ دکتر قربانی.

- تاریخ عمومی حدیث؛ دکتر مجید معارف.

- حدیث شناسی؛ ج ۱، دکتر نصیری.

- تدوین السنة الشریفة؛ جلالی.

- المدخل الی علوم الحدیث؛ ستامونی.

- اضواء علی السنة المحمّدیة؛ محمود ابوریة.

- تاریخ الحدیث و مناہج المحدثین؛ سالم عبیدان.

- تدوین السنة النبویة؛ زهرانی.

- مقدمه و شروح کتب اربعه و صحاح سته.

راه کارهای اجرایی درس:

- زمان بندی درس: ۲۰٪ زمان درس برای بخش کلیات و ۵۰٪ برای تاریخ حدیث شیعه و ۳۰٪ برای تاریخ حدیث اهل سنت

- هنگام تدریس، نشان دادن و رؤیت کتاب های منبع جهت آشنایی دانش پژوهان لازم است.

- بحث نهج البلاغه و صحیفه مختصر برگزار شود؛ چون برای این دو عنوان، درس مستقلی برنامه ریزی شده است.

تاریخ اسلام (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: تاریخ اسلام (۱)

هدف: آشنایی با زندگانی و سیره‌ی ائمه علیهم‌السلام.

سرفصل دروس:

امام علی علیه‌السلام

الف) تارحلت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم ۱. قبل از بعثت ۲. دوران مکی ۳. دوران مدنی

ب) دوران امامت ۱. در عصر خلیفه‌ی اول (با تکیه بر حادثه‌ی سقیفه) ۲. در عصر خلیفه‌ی دوم ۳. در عصر خلیفه‌ی سوم

ج) دوران امامت و خلافت ۱. تصدّی خلافت (بیعت) ۲. اصلاحات ۳. جنگ‌ها (ناکثین، قاسطین، مارقین) ۴. غارات

۵. شهادت

امام حسن علیه‌السلام

زندگی‌نامه‌ی اجمالی (در کنار رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، شرکت در صفین و جمل و نهروان، در کنار امام علی علیه‌السلام)

خلافت، صلح، خانه نشینی، شهادت

امام حسین علیه‌السلام

زندگی‌نامه‌ی اجمالی، دوران صلح، قیام عاشورا

امام سجاد علیه‌السلام

زندگی‌نامه‌ی اجمالی، پیام آور کربلا، امام علیه‌السلام و قیام‌های عصر خود (حرّه‌ی واقم، توأبین، مختار، ابن زبیر) امام و بنی امیه

سیاست‌های فرهنگی امام علیه‌السلام

امام باقر علیه‌السلام

زندگی‌نامه‌ی اجمالی، نقش فرهنگی و علمی امام علیه‌السلام، امام علیه‌السلام و بنی امیه

امام صادق علیه‌السلام

زندگی‌نامه‌ی اجمالی، حوزه‌ی علمی و فرهنگی (سامان‌دهی مذهب و مکتب تشیع)

امام و قیام‌ها (قیام زید، دعوت عباسیان، نفس زکیّه)

امام و حکومت‌ها (بنی امیه، بنی عباس)

امام کاظم علیه‌السلام

زندگی‌نامه‌ی اجمالی، امام و قیام‌ها، امام علیه‌السلام و حکومت، نهاد وکالت

امام رضا علیه‌السلام

زندگی نامه‌ی اجمالی، امام علیه السلام و قیام‌ها، امام علیه السلام و حکومت (با تکیه بر ولایت عهدی)، نقش فرهنگی امام علیه السلام (با تکیه بر مناظرات)

امام جواد علیه السلام

زندگی نامه‌ی اجمالی، امام علیه السلام و قیام‌ها، امام علیه السلام و حکومت، نقش فرهنگی امام علیه السلام (با تکیه بر مناظرات)

امام هادی علیه السلام

زندگی نامه‌ی اجمالی، امام علیه السلام و قیام‌ها، امام علیه السلام و حکومت، نقش فرهنگی امام علیه السلام

امام عسکری علیه السلام

زندگی نامه‌ی اجمالی، امام علیه السلام و قیام‌ها، امام علیه السلام و حکومت، نقش فرهنگی امام علیه السلام، زمینه سازی برای غیبت

امام زمان علیه السلام

زندگی نامه‌ی اجمالی، غیبت (تعریف، انواع، ویژگی‌ها، زمینه‌ها)

نواب اربعه (اسامی، اقدامات، وظایف)

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- ارشاد؛ شیخ مفید
- الامامة و السیاسة؛ ابن قتیبة دینوری
- انساب الاشراف؛ بلاذری
- تاریخ طبری، طبری
- تذکرة الخواص؛ سبط ابن جوزی
- تتمه المنتهی؛ شیخ عباس قمی
- تاریخ یعقوبی، یعقوبی
- خصال شیخ صدوق
- دلائل الامامة؛ طبری
- الفصول المهمة فی معرفة الائمة علیهم السلام؛ ابن صباغ مالکی
- مناقب آل ابی طالب؛ ابن شهر آشوب
- مقاتل الطالبین؛ ابوالفرج اصفهانی

فرعی:

- نقش ائمه در احیاء دین؛ علامه عسکری
- قیام امام حسین علیه السلام؛ دکتر شهیدی
- صلح امام حسن علیه السلام؛ شیخ راضی آل یاسین
- سیری در سیره‌ی ائمه اطهار علیهم السلام؛ شهید مطهری
- زندگانی تحلیلی پیشوایان ما؛ عادل ادیب
- حیاة الامام الحسن علیه السلام؛ باقر شریف قرشی
- امامان شیعه و جنبش‌های مکتبی

عقائد اسلامی (۳)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: عقائد اسلامی (اندیشه اسلامی) (۲)

هدف: شناخت مهم ترین مباحث مربوط به امامت (امام شناسی) با بهره گیری از روش نقلی، عقلی.

سرفصل دروس:

- کلیات بحث امامت [تعریف امامت و امام، ضرورت وجود امام (دلایل عقلی و شواهد نقلی)]
- شرائط و ویژگی های امام (نصب الهی، توان و تدبیر، عصمت، علم)
- حقوق و وظایف متقابل امام و امت
- امامت ائمه دوازده گانه علیهم السلام (بیان تعداد و اسامی ائمه، نقش تاریخی ائمه شیعه در بقا و استمرار دین)
- امامت امیرالمؤمنین [امامت علی علیه السلام در قرآن (آیه ولایت، آیه انذار و...) امامت علی علیه السلام در سنت (حدیث غدیر، حدیث منزلت، حدیث دار، حدیث وصایت و...)]
- افضلیت علی علیه السلام (سبقت در ایمان، علم، شجاعت، عدالت)
- امامت سایر ائمه علیهم السلام (معرفی اجمالی ائمه و بیان دلایل روایی امامت آنان)
- مهدویت [منجی در ادیان و ملل، مهدی در روایات اهل سنت، امام مهدی (عج) در روایات شیعه، آثار وجودی امام در عصر غیبت، غیبت (صغری و کبری)، انتظار و فلسفه تاریخ، ظهور و حکومت عدل جهانی]

منابع پیشنهادی:

فرعی:

- راه و راهنماشناسی؛ استاد مصباح
- الهیات؛ استاد سبحانی
- آموزش کلام اسلامی؛ آقای سعیدی مهر
- الهیات شرح تجرید
- امام شناسی؛ سید محمدحسین تهرانی
- امامت و رهبری؛ شهید مطهری
- المراجعات؛ سید شرف الدین عاملی
- قیام و انقلاب مهدی از دیدگاه فلسفه تاریخ؛ شهید مطهری
- نقش ائمه در احیای دینی؛ علامه عسکری
- شیعه شناسی؛ علامه طباطبایی

راه کارهای اجرایی درس:

- نگارش تحقیق درباره ی موضوعات مربوط به این درس و با استفاده از قرآن و سنت و کتب کلامی ضرورت دارد.

عقائد اسلامی (ع)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: عقائد اسلامی (اندیشه اسلامی) (۳)

هدف: شناخت مهم ترین مباحث مربوط به معاد (معادشناسی) با بهره گیری از روش نقلی، عقلی.

سرفصل دروس:

- تعریف معاد [معاد جهان، معاد انسان (جسمانی، روحانی)]
- معاد در ادیان و ملل پیشین
- آثار اعتقاد به معاد
- دلایل عقلی و نقلی بر تجرد و بقاء روح
- تناسخ
- اثبات معاد [دلایل عقلی (عدالت، حکمت، حرکت) دلایل قرآنی و روایی]
- برزخ و حیات برزخی
- قیامت
- نفخ صور
- حشر
- صراط
- صحیفه اعمال
- میزان اعمال
- تجسم اعمال
- ثواب و عقاب
- بهشت و جهنم
- خلود در عذاب

منابع پیشنهادی:

فروعی:

- الهیات؛ استاد سبحانی
- آموزش کلام اسلامی؛ آقای سعیدی مهر
- الهیات شرح تجرید
- معادشناسی؛ سید محمد حسین تهرانی
- حیات جاودانه؛ امیر دیوانی
- در سنامه‌ی عقاید؛ آقای شیروانی
- آموزش عقاید؛ استاد مصباح

راه کارهای اجرایی درس:

- نگارش تحقیق در این درس درباره موضوعات مربوطه با استفاده از قرآن و سنت و کتب کلامی ضرورت دارد.

تاریخ عمومی ادیان (۱)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی و بررسی مقدماتی ادیان جهان و منابع همراه با تحولات تاریخی آنها

سرفصل دروس:

اصطلاحات دینی - تعریف دین - ادیان ابتدائی و نظرات مختلف در مورد پیدایش آنها - ادیان قدیم (تمدن مصر قدیم و عقاید آنها - ادیان بین النهرین - یونان - روم) آریائی‌ان اولیه - عقاید ایرانیان قبل از اسلام (پرستش مظاهر طبیعت - میترا پرستی - آئین مغ) - دین زرتشتی ظهور زرتشت - تعالیم زرتشت - معرفی قسمتهای مختلف کتاب اوستا (یسنا و کاراها - یشتها - و ندیدا خرده اوستا - و یسپرد) دین زرتشتی در دوره ساسانی و بعد از اسلام - اشاره‌ای به آئین مزدک و مانی - ادیان هند - واهو و دین ودا - عقاید هندوها - معرفی مذاهب جایی - شیوا و ویشنو - آثار هندوها - دین بودائی - ظهور بودا - تعالیم بودا - فرقه‌های بودایی - دین بودا در کشورهای جنوب شرق آسیا - آئین بودا و سیکها و هندو در زمان معاصر.

منابع پیشنهادی:

- تاریخ ادیان؛ علی اصغر حکمت
- تاریخ مختصر ادیان بزرگ؛ فیلسین شاله
- کیش زرتشتی؛ مری بویس
- دینهای ایران باستان؛ ینبرگ
- ادیان ایران در زمان ساسانیان؛ کریستین سن
- ادیان و مکاتب فلسفی هند؛ داریوش شایگان
- مانی و دین او؛ تقی زاده

تاریخ عمومی ادیان (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: تاریخ عمومی ادیان (۱)

هدف: معرفی عقاید مردم چین و ژاپن و آشنایی با دو دین توحیدی (یهود و مسیحیت)

سرفصل دروس:

بررسی عقاید چینیان اولیه - پرستش مظاهر طبیعت - نظریه تائو - فلسفه تائو چینگ - مقالات چوانگ تزو - کنفوسیوس و تعالیم او - مکتب کنفوسیوس - شون تزو - کنفوسیوس و بودیزم - شین تو - تأثیر مذهب و فرهنگ چینی در شینتوی قدیم - شینتو به عنوان مذهب دولتی.

دین یهود: اوضاع اجتماعی و عقیدتی عبری‌های اولیه - دین یهود از ابراهیم تا موسی علیه السلام - زندگی موسی و خروج او از مصر - احکام عشره - عصر انبیاء - دوران اسارت - بازگشت یهود و تعمیر معبد - اشاره‌ای به فرقه‌های یهود - تأسیس کنیسه و مدارسها - تدوین تلمود - یهود در عصر حاضر.

دین مسیحیت: فلسطین قبل از ظهور مسیح - چگونگی ظهور مسیح - کلیسای اولیه - تدوین اناجیل - مقابله اناجیل جامع و انجیل یوحنا - نامه‌های پولس رسول - اجزاء عهد جدید - کلیسا در دوره رنسانس - کلیسای ارتودوکس - پیدایش مذهب پروتستان - مسیحیت در عصر حاضر.

منابع پیشنهادی:

- تاریخ جامع ادیان؛ جان ناس

- مقارنه‌ی ادیان (بخش یهود و مسیحیت)؛ احمد شبلی

- تاریخ کلیسای قدیم

- تاریخ تمدن؛ ویل دورانت (عصر ایمان) معرفی عهد جدید

- کتاب مقدسی

- تاریخ ادیان؛ علی اصغر حکمت

آشنایی با فرق و مذاهب اسلامی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با مهم‌ترین مذاهب اسلامی و دیدگاه‌های آنها

سرفصل دروس:

- علم ملل و نحل (واژه‌ی ملل و نحل - موضوع، غایت و روش این علم - پیشینه‌ی تاریخی - ارتباط بین علم عقاید و علم ملل و نحل) - نخستین اختلافات کلامی در میان مسلمانان

- فرقه‌های نخستین (به اجمال) در جمله‌ی خوارج، قدریه، جبریه

- شیعه: تعریف شیعه - شیعه‌ی امامیه و اصول و مذهب - تاریخ پیدایش کلام امامیه - برخی مشاهیر متکلمان امامیه - ادوار شیعه (تشیع در عصر پیامبر - تشیع پس از رحلت پیامبر در عصر خلفاء - تشیع از دوره‌ی خلافت امام علی به بعد)

فرقه‌های شیعه (امامیه - دیدگاه‌های اصلی امامیه) (زندیه - شخصیت زید بن علی و فرزندان او - ائمه‌ی طاهرین و قیام زید، زیدیه و امامت) (اسماعیلیه - تاریخ ظهور - اصول عقاید - فرق اسماعیلیه)

- اشاعره: شخصیت و آثار علمی اشعری - خاستگاه‌های کلام اشعری (اهل الحدیث و جنابله و ...) - روش کلامی اشعری - اصول عقاید اشعری - عکس العمل‌ها در برابر اشعری - تحولات سیاسی و رسمیت یافتن مذهب اشعری - عقل‌گرایان اشعری - مشاهیر متکلمان اشعری

- ماتریدیه: شخصیت و آثار ماتریدی - منابع معرفت از دیدگاه ماتریدی - عقاید کلامی ماتریدی و مشاهیر متکلمان ماتریدی

- معتزله: به تاریخ ظهور و مؤسس مذهب معتزله - وجه تسمیه معتزله - روش فکری معتزله - اصول مذهب اعتزال - تحولات تاریخی مذهب معتزله

- وهابیت: پایه‌گذار مسلک وهابیت:

عوامل تاریخی و اجتماعی شکل‌گیری وهابیت

ریشه‌های فکری وهابیت

دیدگاه‌های کلامی وهابیون و بررسی آنها

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

آشنایی با فرق و مذاهب اسلامی، رضا برنجکار

- فرعی:

تاریخ الفرق الاسلامیه؛ خلیل الزین

فرق و مذاهب کلامی؛ علی ربانی گلپایگانی

تاریخ علم کلام؛ شیعی نعمانی ترجمه‌ی فخرگیلانی

الملل و النحل؛ شهرستانی

فرق الشیعة؛ نوبختی دائرة المعارف تشیع

ملل و نحل؛ استاد جعفر سبحانی

شعر الاصول الخمسة؛ قاضی عبدالجبار

اللمع و الابانه؛ اشعری

الفرق بین الفرق؛ بغدادی

مقالات الاسلامیین؛ اشعری

آیین و هابیت؛ جعفر سبحانی

تاریخ المذاهب الاسلامیه؛ ابوزهر

نشأة الفكر الفلسفی فی الاسلام؛ سامی نشار

راهکارهای اجرایی درس:

نگارش تحقیق در باب فرق و دیدگاه‌های خاص یا مقایسه‌ای فرق (نگارش تحقیق در باب فرق‌های بومی و منطقه‌ای طلاب در اولویت است).

شیعه‌شناسی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: کلام اسلامی (۱۳)

هدف: آشنایی با دیدگاه‌ها و مبانی اصلی تشیع و سیر تاریخی شیعه و پاسخ‌گویی به مهم‌ترین شبهات مطرح شده در این زمینه.

سرفصل دروس:

کلیات:

- شیعه در لغت و اصطلاح
- اوصاف شیعه در روایات
- نگاهی گذرا به آیات مهم قرآنی درباره‌ی اهل بیت علیهم‌السلام
- اقسام شیعه (سیاسی - بحث اهلیت علیهم‌السلام - اعتقادی)
- شیعه در لسان پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم از طریق عامه و خاصه

پیدایش شیعه

- شیعه مولود طبیعی اسلام و ادله آن
- پیدایش پس از مقتل الحسین
- دیدگاه‌های مخالف و نقد آن عبدالله بن سبا
- پیدایش توسط حکومت‌ها (آل بویه، مغول، صفویه)
- ریشه‌ی ایرانی داشتن شیعه

ادوار شیعه:

- گزارش اجمالی از وضع شیعه پس از رحلت پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم تا زمان امام علی علیه‌السلام
- شیعه در زمان حضور ائمه (ادوار ضمنی این دوره - شیعه در زمان غیبت صغری و پس از آن
- انشعابات و فرق شیعه (پیدایش، وضع کنونی، حوزه‌ی جغرافیایی) امامیه و ادله حقایق آن:
- کیسانیه
- زیدیه
- اسماعیلیه
- واقفیه
- فرقه‌های متأخر
- جریان غلو و غالیان در شیعه مواجهه اهل بیت و علمای امامیه با آنها (خطابیه - نصیریّه و...)

جغرافیای شیعه و مراکز مهم آن:

- جبل عامل
- قم
- ری
- عراق
- حله
- خراسان

چهره‌های شیعه:

- پیشگامان شیعه در صحابه‌الرسول صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم
- برجستگان اصحاب ائمه علیهم‌السلام
- دانشمندان و رجال مهم شیعه براساس ترتیب زمانی
- آشنایی با مصادر و کتب مهم اندیشمندان شیعه
- خصایص فکری امامیه:

- عقیدتی (بدا، رجعت، مهدویت)
- عقلانیت و معنویت در شیعه
- خصایص فقهی شیعه (عمره‌ی تمتع، متعه، خمس، اذان)

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- متن آموزشی مرکز با عنوان «شیعه شناسی»

فرعی:

- شیعه در اسلام؛ علامه طباطبائی
- تاریخ تشیع در ایران؛ رسول جعفریان
- تاریخ التشیع الفکری و السیاسی؛ صدرالدین قبانچی
- التأسيس لتاریخ الشیعة؛ شیخ جعفر مهاجر
- التشیع؛ غریفی
- الصلة بین التشیع و التصوف؛ هاشم معروف الحسنى
- هویة التشیع؛ دکتر احمد وائلی
- الشیعة فی مسارهم التاریخی؛ سید محسن امین عاملی
- عقیده الشیعة؛ دونلین
- الشیعة فی المیزان، محمد جواد مغنیه
- سیری در تاریخ شیعه؛ داود الهامی
- نشأة الشیعة الامامیة؛ عبدالمنعم داود
- فی ظلال التشیع؛ محمد علی حسینی
- تأسيس الشیعة؛ سید حسن صدر
- تاریخ شیعه؛ محمد حسین مظفر
- تاریخ الامامیة؛ عبدالله فیاضی
- اصل الشیعة و اصولها؛ کاشف الغطاء
- الشیعة فی التاریخ؛ عبدالرسول موسوی
- الشیعة الامامیة؛ هنری کربن
- التشیع نشأته معالمه؛ هاشم الموسوی
- اصول التشیع، هاشم معروف الحسنى
- مع الشیعة الامامیة فی عقائدهم؛ استاد جعفر سبحانی
- دور علماء الشیعة فی مواجهة الاستعمار؛ سلیم الحسنى
- دور الشیعة فی الحضارة الاسلامیة؛ استاد جعفر سبحانی
- هذه هي الشیعة؛ باقر شریف القرشی
- الشیعة فی التاریخ؛ محمد حسین الذین
- تاریخ تشیع؛ دکتر خواجهویان

راه کارهای اجرایی درس:

- با در نظر گرفتن سرفصل ها و عنایت به ملّیت دانش پژوهان، نسبت به نیاز منطقه ای توجّه بیشتری شود.
- تحقیق درباره ی تشیع در منطقه ی جغرافیایی دانش پژوهان یا در هر یک از سرفصل های ذکر شده مطلوب می باشد.

آشنایی با عرفان اسلامی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با عرفان اسلامی: زمینه‌ها، تاریخچه، منازل و مقامات و برخی اصطلاحات رایج.

سرفصل دروس:

- تعریف عرفان و تقسیم بندی عرفان (عرفان عملی و نظری)

- عرفان عملی و رابطه‌ی آن با اخلاق

- عرفان نظری (موضوع، مسایل، مبادی، روش) و رابطه‌ی آن با فلسفه و کلام

- عرفان و دین (شریعت، طریقت و حقیقت)

- زمینه‌های عرفان اسلامی (درونی و بیرونی)

- تاریخچه‌ی مختصر عرفان اسلامی

- منازل و مقامات

- اصطلاح‌شناسی (برخی رموز و اصطلاحات) ادبیات عرفانی

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- آشنایی با عرفان اسلامی؛ استاد مطهری

فرعی:

- آشنایی با علوم اسلامی؛ استاد برنجکار

- عرفان دینی و دین عرفانی؛ آقای شیروانی

- مقامات العارفین؛ بوعلی

راه کارهای اجرایی درس:

- این درس به صورت توصیفی ارائه می‌شود و از ذکر اقوال و آرای غیر مشهور اجتناب گردد.

- به جهت نوآموز بودن طلاب در این موضوع حتی المقدور به مطالب کلاس و کتاب بسنده می‌شود.

اصول فقه

تعداد واحد: ۵

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: منطق و نمو ۳

هدف: آشنایی اجمالی با کلیات اصول فقه شیعه.

سرفصل دروس:

تاریخچه، تعریف، اهمیت و موضوع علم اصول

اقسام ادله (اجتهادی، فقهاتی) حجیت قطع و مبنا بودن آن برای سایر ادله و اصل عدم حجیت ظن

اقسام ادله‌ی اجتهادی (دلیل شرعی لفظی و غیر لفظی - دلیل عقلی)

دلیل شرعی لفظی (مباحث الفاظ (اوامر، نواهی، عام و خاص، مطلق و مقید، مجمل و مبین، انواع مفاهیم) و حجیت دلیل لفظی (حجیت ظواهر)

دلیل شرعی غیر لفظی (طرق اثبات صدور دلیل [اجماع (محصل و منقول)، شهره، سیره، متشرعه، خبر متواتر و خبر واحد] تعریف آنها، دلیل اعتبار آنها

دلیل عقلی

- غیر مستقلات عقلیه

- مستقلات عقلیه (ضد، مقدمه واجب، اجتماع امر و نهی، دلالت نهی بر فساد و اجزا)

ادله‌ی فقهاتی تعریف، مجری و مدرک اصول عملیه اربعه و احکام مهم مربوط به هر کدام

تعارض ادله (انواع و تفاوت آن با تراحم)

منابع پیشنهادی:

- مبادی اصول فقه؛ فضلی

- الحلقه الاولی؛ شهید صدر

- تحریر المعالم؛ آیه الله مشکینی

- اصول استنباط؛ حیدری

- اصول فقه؛ رشاد

- اصول فقه؛ محقق داماد

- المعالم الجدیده؛ شهید صدر

- مبادی فقه و اصول؛ فیض

آشنایی با دانش فقه

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی اجمالی با فقه و بخش های آن.

سرفصل دروس:

تعریف فقه و بیان اهمیت و ضرورت آن

- فقه در لغت، قرآن و حدیث

- فقه در اصطلاح فقها

- حکم «تکلیفی و وضعی» تعریف و اقسام آن دو

منابع فقه (۱. قرآن ۲. سنت ۳. اجماع ۴. عقل)

قرآن

- بیان مطالبی درباره ی قرآن

- نمونه هایی از آیات قرآن جهت استنباط حکم

- معرفی برخی از کتب آیات الاحکام

سنت

- تعریف سنت

- نمونه هایی از کاربرد سنت جهت استنباط حکم شرعی

- معرفی کتب اربعه و بعضی از جوامع حدیثی شیعه

اجماع

- تعریف اجماع

- نمونه هایی از کاربرد اجماع در استنباط حکم شرعی

عقل

- تعریف دلیل عقلی

- نمونه هایی از کاربرد عقل

تاریخچه علم فقه

- اشاره به دوره‌های مهم نظیر دوره‌ی تشریح، قدیمین، شیخ طوسی، وحید بهبهانی

- ویژگی‌های هر دوره

- شخصیت‌های مهم هر دوره

- آثار و کتب مهم مربوط به هر دوره

بخش‌های فقه

- تقسیم فقه به چهار بخش: عبادات، عقود، ایقاعات، احکام

- بیان ضوابط کلی قابل تعمیم در هر بخش

- بیان چارچوب‌های کلی مباحث مهم هر بخش

منابع پیشنهادی:

- دروس تمهیدی؛ مقدمه

- آشنایی با دانش فقه؛ محمداسماعیل نوری

- آشنایی با علوم اسلامی فقه و اصول؛ شهید مطهری

- مبادی فقه و اصول؛ فیض

راه‌کارهای اجرایی درس:

- تدریس این درس ضرورتاً باید به صورت فارسی روان انجام گیرد.

تعداد واحد: ۱۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: آشنایی با دانش فقه و اصول فقه

هدف: آشنایی با مباحث عبادات از طهارت تا امر به معروف و نهی از منکر.

سرفصل دروس:

کلیاتی درباره‌ی فقه

- تعریف و فایده‌ی فقه

- مبحث اجتهاد و تقلید

طهارت

- طهارت از خبث (نجاسات، مطهرات و احکام آب‌ها)

- طهارت از حدث (وضو، غسل، انواع غسل و احکام میت و تیمم)

صلاة

- انواع و اعداد صلوة

- نمازهای واجب:

الف) نماز یومیه (شرایط، ارکان و اجزاء، مبطلات و خلل)

ب) احکام نماز جماعت

ج) احکام نماز مسافر

د) سایر نمازهای واجب (آیات و...)

- نمازهای مستحب

صوم

- انواع صوم (واجب، حرام، مکروه و مستحب)

- شرایط صحت و وجوب

- واجبات و مفطرات

- اعتکاف (شرایط و احکام)

زکات

- تعریف و انواع زکات

- شرایط، موارد و مصارف زکات اموال

- زکات فطره (ابدان)

خمس

- تعریف خمس
- شرایط، موارد و مصارف خمس
- انفال

جهاد

- اقسام جهاد
- شرایط وجوب
- احکام بغات
- امر به معروف و نهی از منکر
- شرایط و مراتب آن دو

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- الدروس التمهيدية في الفقه الإستدلالي؛ ايرواني

فروعی:

- قواعد الاحكام؛ علامه حلی
- تبصرة المتعلمين؛ علامه حلی
- المختصر النافع؛ محقق حلی
- الاعتصام بالكتاب و السنة؛ سبحانی
- الروضة البهية؛ شهيد ثاني
- شرايع الاسلام؛ محقق حلی
- تحرير الوسيلة؛ امام خميني
- فقه الامام الصادق؛ مغنیه

راه کارهای اجرایی درس:

- هر مبحث حتی المقدور به همراه استدلال ساده ارایه شود.
- در مباحث مهم (مانند کیفیت وضو) به نظریات فقه عامه اشاره شده و جهات برتری فقه شیعه تبیین گردد.

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: فقه (۱) و اصول فقه

هدف: آشنایی با مباحث عقود از بیع تا حجر.

سرفصل دروس:

کلیات

- تعریف و انواع عقد (لازم و جایز)

- شروط عقد و معاطاة

- شروط متعاقدين و عقد فضولی

- شروط عوضین

- بیان ضوابط کلی مکاسب محرّمه با ذکر نمونه‌های آن

بیع

- تعریف بیع

- بیع مساومه، مرابحه، مواضعه، تولیه و تشریک

- بیع صرف

- بیع سلف، نقد، نسیه و کالی به کالی

- ربای در معامله (ربای معاوضی)

- تعریف، مجری و مسقطات خیارات (نظیر خیار مجلس و حیوان و...)

- اقاله

اجاره

- تعریف، انواع (اجاره عین، اجاره عمل)

- احکام اجاره

مضاربه، مزارعه و مساقات

- تعریف هر کدام

- بیان اجمالی احکام

- قرض (دین)

- رهن

- ودیعه و عاریه

- هبه

- وکالت

- ضمان بالمعنی الاعم (ضمان بالمعنی الاخص، حواله و کفاله)

- صلح

- جعاله

- حجر

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- الدروس التمهیدية في الفقه الاستدلالي؛ ايرواني

فرعی:

- قواعد الاحكام؛ علامه حلی

- تبصرة المتعلمين؛ علامه حلی

- المختصر النافع؛ محقق حلی

- الاعتصام بالكتاب و السنة؛ سبحانی

- دروس تمهیدیه؛ ايرواني

- الروضة البهیة؛ شهید ثانی

- شرایع الاسلام محقق حلی

- تحریر الوسيلة؛ امام خمینی

- فقه الامام الصادق؛ مغنیه

راه کارهای اجرایی درس:

- هر مبحث حتی المقدور به همراه استدلال ساده ارایه شود.

- اساتید محترم با توجه به شرایط خاص فراگیران، برخی از مباحث مناسب را انتخاب نموده و به عنوان تحقیق در حد یک مقاله‌ی

کوتاه از آنان مطالبه کنند.

تعداد واحد:	۴
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	فقه (۲)

هدف: آشنایی با مباحث وصیت، نکاح، طلاق ... و دیات.

سرفصل دروس:

وصیت [تعریف و ارکان وصیت، اقسام وصیت، احکام وصیت]

نکاح [انواع نکاح، ارکان و شرایط نکاح (صیغه نکاح، اقسام محارم و...)، مهر و شرایط آن، نفقات (زوجیت، قرابت، ملک)]

طلاق [تعریف و ارکان آن، اقسام طلاق، (رجعی و انواع بائن) و عده]

ایمان و نذر (شرایط هر یک و احکام مربوط به آنها)

صید و ذباحت [صید و شروط آن، ذبح و شروط آن (ذبح و نحر) و ذکات سمک]

اطعمه و اشربه (ملاک حیوان حلال گوشت و حرام گوشت، سایر اطعمه و اشربه‌ی محرّمه و اضطرار)

غصب (تعریف غصب، حکم تکلیفی آن و حکم وضعی آن)

لقطه (لقیط، ضالّه و لقطه بالمعنی الاخص) (تعریف و شرایط لقطه و احکام لقطه)

احیای موات (اقسام ارض، شرایط احیا)

فرائض (میراث) (موجبات ارث، موانع ارث، طبقات سه گانه ارث، سهام و عول و تعصیب)

اقرار (تعریف اقرار، ارکان، شرایط و احکام)

قضاء [شروط قاضی، اقسام قاضی (قاضی منصوب و قاضی تحکیم)، راه تشخیص مدعی و منکر و طرق اثبات دعوا]

شهادت (شروط شاهد و اقسام حقوق)

حدود و تعزیرات (تعریف حد و تعزیر و تفاوت آنها و موارد مهمی از حدود و تعزیرات)

قصاص [انواع قصاص (قصاص نفس، طرف و جروح)، موجبات قصاص نفس، شروط قصاص و مثبتات قتل (اقرار، بیّنه و

قسامه)]

دیات (دیه نفس و اقسام قتل، موارد مهمی از دیات مانند خطای طبیب، دیه قتل عمد، شبه عمد و خطایی، اصناف دیه و عاقله)

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- الدروس التمهيدية في الفقه الإستدلالي؛ ايرواني

فرعی:

- قواعد الاحكام؛ علامه حلی

- تبصرة المتعلمين؛ علامه حلی

- المختصر النافع؛ محقق حلی

- الاعتصام بالكتاب و السنة؛ سبحانی

- الروضة البهية؛ شهيد ثاني

- شرايع الاسلام؛ محقق حلی

- تحرير الوسيلة؛ امام خميني

- فقه الامام الصادق؛ مغنيه

راه کارهای اجرایی درس:

- هر مبحث حتی المقدور به همراه استدلال ساده ارایه شود.

- اساتید محترم با توجه به شرایط خاص دانش پژوهان، برخی از مباحث مناسب را انتخاب نموده و به عنوان تحقیق در حد یک

مقاله کوتاه از آنان مطالبه کنند.

منطق

تعداد واحد: ۱۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: منطق مقدماتی

هدف: آشنایی تفصیلی با یک دوره از مباحث منطق صوری.

سرفصل دروس:

مباحث مقدماتی

- تعریف علم منطق (با اشاره به موضوع آن)

- فایده و غرض علم منطق

- نسبت علم منطق با فلسفه، متدولوژی و معرفت شناسی

ساختار کلی مباحث علم منطق

- (ساختار تفکر و نقش قضیه و تصورات کلی و الفاظ در فرایند استدلال) علم و اقسام آن

- الفاظ

- کلیات

- تعریف

تصور و تصدیق و انواع آنها

- الفاظ (دلالت و انواع آن - تقسیمات لفظ)

- کلیات (مفهوم و مصداق، عنوان و معنوی، کلی و جزئی و اقسام آنها، کلی طبیعی و کلی عقلی و کلی منطقی، نسب اربعه،

کلیات خمس، کلی ذاتی و عرضی، سلسله مراتب اجناس و انواع و فصول، اقسام عرض)

- تعریف و معرّف (معنای تعریف، غرض از تعریف، شرائط تعریف، اقسام تعریف)،

- تقسیم و تصنیف (قواعد، انواع، روش‌ها)

- قضایا [تعریف قضیه، اقسام قضیه (موجب و سالبه، حملیه و شرطیه)، تعریف حمل و اقسام آن، تقسیمات قضیه حملیه

(شخصیه و طبیعیه، مهمله و محصوره، معدوله و محصله، موجب و مطلقه، ذهنیه و خارجیه و حقیقیه)، تقسیمات قضیه شرطیه

(منفصله و متصله و شرایط صدق آنها، شخصیه و مهمله و محصوره، لزومیه و اتفاقیه، حقیقیه و مانعة الجمع و مانعة الخلو،

اتفاقیه و عنادیه)، قضایای محرّفه]

- احکام قضایا (عکس، نقیض، عکس نقیض)

استدلال (حجت)

- انواع استدلال (قیاس، استقراء، تمثیل)

- قیاس و انواع آن (اقترانی و استثنایی)

- شرایط عمومی قیاس اقرتانی

- اشکال قیاس اقترانی و شرایط انتاج هر یک
- شرایط عمومی قیاس استثنایی
- اقسام قیاس استثنایی (اتصال و انفصالی) و شرایط انتاج هر یک
- قیاس مرکب
- قیاس حذف
- قیاس محزّف

صناعات خمس

- ماده قیاس
- مبادی اقیسه (یقینیات، مظنونات، مشهورات، وهمیات، مسلّمات، مقبولات، مشبّهات، مخیلات)
- برهان [(تعریف برهان، اقسام برهان (لمّی و انّی)، ارزش و فایده برهان، شرایط مقدمات برهان (اولیات، مشاهدات، تجربیات، متواترات، حدسیات، فطریات) ذاتی و اوّلی در کتاب برهان]
- جدل [تعریف جدل: ضرورت جدل، اصطلاحات جدل (مسایل و مجیب، وضع و موضع) مبادی جدل، آداب جدل]
- خطابه (تعریف خطابه، فواید خطابه، اجزای خطابه، مبادی خطابه، آداب خطابه)
- شعر (تعریف شعر، فواید شعر، موادّ شعر)
- مغالطه [تعریف مغالطه، اهمّیت آشنایی با مغالطات، اجزای مغالطه، مبادی و مواد مغالطه، انواع مغالطه (لفظی و معنوی)]

منابع پیشنهادی:

اصلی:

کتاب منطق آقای منتظری مقدّم (با برخی اصلاحات و تکمیل‌های لازم)

فروعی:

- المنطق؛ مظفّر	- منطق شرح اشارات؛
- منطق؛ صوری خوانساری	- شرح مطالع
- رهبر خرد؛ شهابی	- شرح شمسیه
- مبانی منطق؛ اژه‌ای	- البصائر النصیریة، ساوی
- منطق نوین؛ دکتر مشکوة‌الدینی	- الجوهر النضید، علامه حلّی
- اساس الاقتباس؛ خواجه	

راه کارهای اجرایی درس:

- علاوه بر تمرین‌های کلاسی و تمرین‌های خارج از کلاس، نگارش تحقیق درباره‌ی موضوعات مربوط به این درس نیز لازم است.
- در امتحان این درس علاوه بر طرح پرسش از طرح مسأله نیز استفاده شود.

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: فلسفه اسلامی مقدماتی و منطق

هدف: شناخت تحلیلی فلسفه‌ی اسلامی با تأکید بر حکمت متعالیه.

سرفصل دروس:

شناخت شناسی

کلیات (اهمیت شناخت‌شناسی، سیر تاریخی مختصر، تعریف معرفت‌شناسی، نیاز فلسفه به معرفت‌شناسی)

امکان شناخت (پاسخ به شبهات شکاکین)

مطابقت (اقسام شناخت، علم حضوری، خطاناپذیری علم حضوری و پاسخ به شبهات، علم حصولی، تصوّر و تصدیق، مفاهیم

کلی، اقسام مفاهیم کلی، منشأ تصوّرات، تصدیقات و اقسام آنها، منشأ تصدیقات)

ارزش شناخت (حقیقت، معیار بازشناسی حقایق، بدیهیات اولیه، ملاک صدق و کذب قضایا)

ارزشیابی قضایای اخلاقی (ملاک صدق و کذب قضایای ارزشی، شبهه نسبت قضایای ارزشی و پاسخ آن)

هستی‌شناسی

وجود و ماهیت (مفهوم وجود و موجود و بداهت آن، رابطه‌ی وجود و ادراک، وحدت مفهوم وجود، مفهوم اسمی و حرفی وجود، بداهت

واقعیت عینی، واقعیات مادی، ارتباط وجود با ماهیت و کیفیت آشنایی ذهن با مفهوم وجود و ماهیات، کلی طبیعی، تشخیص ماهیات)

منابع پیشنهادی:

اصلی:

آموزش فلسفه‌ی استاد مصباح یزدی، جلد اول، از درس یازدهم تا بیست و پنجم

فرعی:

- شرح مختصر منظومه؛ شهید مطهری

- شرح مبسوط منظومه؛ شهید مطهری

- جلد هفتم از مجموعه آثار شهید مطهری (دروس نجات و اشارات)

- اصول فلسفه و روش رئالیسم

- فلسفتنا؛ شهید صدر

- بدایة الحکمة؛ با شروح آقایان عشاقی و ربّانی

- نهاية الحکمة؛ با حواشی آقای فیاضی و شرح آقای عبودیت

- نگاهی به معرفت‌شناسی در فلسفه اسلامی؛ آقای معلّمی

- کاوش‌های عقل نظری؛ آقای مهدی حائری

- نگاهی به معرفت‌شناسی در فلسفه‌ی غرب؛ آقای معلّمی

راه کارهای اجرایی درس:

تحقیق نگاری در این درس ضرورت دارد. موضوعات تحقیق می‌تواند مباحث مربوط به درس با توجه به دیدگاه خاص هر یک از

فلاسفه‌ی صاحب نام باشد. سیر تاریخی مباحث نیز می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.

روش تحقیق

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با روش‌های گردآوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن.

سرفصل دروس:

مفاهیم و کلیات

- مفهوم تحقیق و تألیف

- اهمیت تحقیق

- تاریخچه‌ی تحقیق

- اهداف تحقیق

انواع و روش‌های تحقیق

کتاب‌شناسی و روش استفاده از منابع

آیین نگارش

نویسندگی (خلاصه نویسی، مقاله نویسی، گزارش نویسی)

پایان نامه (طرح تحقیق، تنظیم)

اخلاق در پژوهش و نگارش

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- متن «روش تحقیق» تدوین مرکز

فروعی:

- روش تحقیق؛ دهنوی

- روش تحقیق؛ دشتی

- بر بال قلم؛ دکتر غلامرضا خاکی

- راهنمای نگارش و ویرایش؛ احقی و ناصح

راه کارهای اجرایی درس:

فصل نویسندگی و پایان نامه نویسی به صورت کارگاه آموزشی اجرا می‌گردد.

معارف قرآن (۱)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	کلام اسلامی ۱ و ۲

هدف: آشنایی با مهم ترین مباحث اعتقادی در قرآن کریم در موضوع خدا و صفات الهی.

سرفصل دروس:

خداشناسی

- مفهوم شناسی و تعریف (الله، رب، خالق، واجب الوجود و...)
- خدا در قرآن کریم (اسما، صفات، ویژگی های خدای قرآن)
- خداشناسی فطری از دیدگاه قرآن
- دلایل عقلی بر وجود خدا در قرآن مجید
- توحید (مفهوم، مراتب، نصاب توحید)
- استدلال عقلی بر توحید
- صفات الهی (علم، حیات، قدرت، اراده و...)
- افعال الهی (مراتب فعل الهی، آیات و کلمات، جهان آفرینش و...)
- هدف آفرینش
- قضا و قدر
- نظام احسن و شرور

منابع پیشنهادی:

اصلی:

معارف قرآن؛ استاد مصباح یزدی

فرعی:

- تفسیر المیزان؛ علامه طباطبائی
- تفسیر موضوعی؛ استاد جوادی آملی
- تفسیر نمونه (موضوعی) آیه الله مکارم شیرازی
- پیام قرآن؛ استاد مکارم شیرازی
- مفاهیم القرآن؛ استاد سبحانی

- تفسیر موضوعی؛ استاد سبحانی

- انسان در قرآن

- انسان و ایمان

- سلسله درس های جهان بینی توحیدی؛ شهید مطهری

راه کارهای اجرایی درس:

- تحقیق نگاری در موضوعات معارفی قرآن با استفاده از کتب کلامی و تفسیری ضروری است.

معارف قرآن (۲)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	معارف قرآن (۱)

هدف: آشنایی با مهم ترین مباحث اعتقادی در قرآن کریم در موضوع انسان و معاد.

سرفصل دروس:

انسان شناسی

- مفهوم شناسی و اژگان مربوط به نفس در قرآن (انسان، نفس، روح، قلب، فؤاد، لب، عقل و...)
- روح و بدن (ارتباط آنها و...)
- مراتب نفس (اماره، لوّامه، راضیه، مطمئنه)
- تجرّد روح در قرآن مجید و ادله آن
- اصالت روح در قرآن کریم (هویت شخصی انسان)
- خلافت الهی انسان و ابعاد و ویژگی های آن
- اختیار (جبر و اختیار و امر بین الامرین) در قرآن کریم
- مراتب وجودی انسان قبل از دنیا
- خلود نفس (مراتب وجودی انسان بعد از دنیا)

معاد

- تعریف و مفهوم شناسی (معاد، تناسخ، انواع معاد «جسمانی و روحانی»)
- معاد در قرآن کریم و ویژگی های آن
- آثار اعتقاد به معاد
- ادله ی معاد در قرآن کریم
- ادله ی انکار معاد از نظر قرآن
- تجسم اعمال
- رابطه ی دنیا و آخرت

منابع پیشنهادی:

اصلی:

معارف قرآن؛ استاد مصباح یزدی

فرعی:

- تفسیر المیزان؛ علامه طباطبایی

- تفسیر موضوعی؛ استاد جوادی آملی

- تفسیر نمونه (موضوعی)

- پیام قرآن؛ استاد مکارم شیرازی

- مفاهیم القرآن؛ استاد سبحانی

- تفسیر موضوعی؛ استاد سبحانی

- انسان در قرآن

- انسان و ایمان و سلسله درس های جهان بینی توحیدی؛ شهید مطهری.

راه کارهای اجرایی درس:

- تحقیق نگاری در موضوعات معارفی قرآن با استفاد از کتب کلامی و تفسیری ضروری است.

منطق تکمیلی

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	منطق

هدف: شناخت تکمیلی برهان و مغالطه و آشنایی با تفکر نقدی جدید.

سرفصل دروس:

کلیات (صورت و ماده‌ی قیاس، اهمّیت بحث از ماده‌ی قیاس، مبادی اقیسه و صناعات خمس)

تعریف برهان

- اقسام تصوّر و تصدیق، اقسام تصدیق ضروری، رجوع غیر اولیّات به اولیّات، احکام ضروریات

- ویژگی‌های مقدّمات برهان (ذاتیت، ضرورت، کلیّت، اشمال بر سبب)

اقسام برهان (انی، لمّی و...)

- حقیقت علوم برهانی و مقایسه آنها با علوم غیربرهانی، بیان اجزاء و احکام علوم برهانی، نسبت بین علوم (تمایز، ترتب،

تناسب و...) بیان مطالب و مسایل (ما و هل و لم و...) نقل برهان از علمی به علم دیگر

- حدّ و برهان (نسبت حد و محدود، اکتساب حد به وسیله‌ی برهان)

مغالطات

- تعریف مغالطه

- نسبت میان تفکر نقدی جدید و بحث از مغالطات در منطق سنتی

- فواید فراگیری فنّ مغالطه

انواع مغالطه:

- مغالطات گزاره‌ای (لفظی، غیر لفظی)

- مغالطات درونی (صوری، مادی، ربطی)

- مغالطات بیرونی (تبیین‌های مغالطی، ادّعای بدون استدلال، مغالطات مقام نقد، مغالطات مقام دفاع)

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- معیار اندیشه؛ عسگری سلیمانی
- رساله البرهان؛ علامه طباطبائی
- برهان شفاء؛ ابن سینا
- شرح برهان شفاء؛ استاد مصباح یزدی
- منطق اشارات؛ ابن سینا
- جوهر النضید؛ علامه حلی
- التحصیل؛ بهمنیار
- نجات؛ ابن سینا
- أساس الاقتباس؛ خواجه طوسی
- البصائر النصیریة؛ سهلان ساوی
- دانش نامه علایی؛ ابن سینا
- مغالطات؛ علی اصغر خندان
- تفکر انتقادی؛ حسن معلمی
- شرح مطالع؛ قطب الدین رازی

راه کارهای اجرایی درس:

- آرایه‌ی درس با استفاده از مثال و تمرین (کاربردی) -
- در این درس تمرین و تحقیق (کاربردی) ضروری است.

تبصره‌ی ۱: نزدیک‌ترین متن برای بخش برهان: رساله البرهان؛ مرحوم علامه طباطبائی
تبصره‌ی ۲: نزدیک‌ترین متن برای بخش مغالطات: مغالطات از کتاب معیار اندیشه؛ عسگری سلیمانی

فلسفه‌ی اسلامی (۱)

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: فلسفه اسلامی مقدماتی

هدف: آشنایی با مهم‌ترین مباحث معرفت‌شناسی، وجودشناسی و الهیات بالمعنی الأخص در فلسفه‌ی اسلامی.

سرفصل دروس:

مقدمه (تقسیم مباحث فلسفی به مباحث معرفت‌شناسی و وجودشناسی و بیان ارتباط میان آنها)

معرفت‌شناسی

- تعریف معرفت‌شناسی

- اهمیت معرفت‌شناسی با اشاره به زمینه‌ی تاریخی آن

- ابزار شناخت (حس، عقل، شهود و...)

- امکان شناخت و بررسی شبهات شکاکان و پاسخ به آنها

- ارزش شناخت (علم حصولی، علم حضوری، تصوّرات و مفاهیم کلی - تصدیقات - بدیهیات - اشاره‌ای به بحث وجود ذهنی)

هستی‌شناسی

- تعریف، ضرورت و مسایل هستی‌شناسی

- وجود و ماهیت (بدهت وجود، اشتراک معنوی وجود، اصالت وجود، تشکیکی بودن وجود)

- موادّ ثلاث (وجود و امکان و امتناع و اقسام آنها)

- علت و معلول (مفهوم علت و معلول و علت، تقسیمات علت، حقیقت رابطه‌ی علت، ویژگی‌های رابطه‌ی علت از جمله کلیت،

ضرورت و سنخیت، ملاک نیازمندی معلول به علت، مفادّ اصل علت و اهمیت آن، دور و تسلسل، علت فاعلی، علت غایی)

- مجرد و مادی (تعریف، ویژگی‌ها از جمله امتداد مکانی و امتداد زمانی، اقسام از جمله جوهر مادی و جوهر مثالی و جوهر

عقلانی، نفس، علم و تجرّد آن)

- ثابت و متغیّر (تعریف، ویژگی‌ها، حرکت و اقسام آن، ویژگی‌های حرکت، لوازم حرکت از جمله مبدأ و مقصد و بستر، حرکت

در اعراض، حرکت در جوهر و ادلّه‌ی آن)

- خداشناسی (خداشناسی فطری، خداشناسی استدلالی، برهان امکان و وجوب سینوی، برهان امکان فقری صدرایی، توحید و اقسام

آن، توحید در وجوب وجود و دلایل آن، توحید در خالقیت، توحید در ربوبیت، صفات الهی، اقسام صفات شامل صفات ثبوتی و سلبی و

صفات ذاتی و افعالی، علم الهی، اراده، قدرت، حیات، افعال الهی شامل مباحث قضا و قدر و نظام احسن و شرور).

منابع پیشنهادی:

- درآمدی بر فلسفه اسلامی؛ عبدالرسول عبودیت
- کلیات فلسفه؛ علی شیروانی
- آموزش فلسفه؛ استاد مصباح
- شرح مختصر منظومه؛ شهید مطهری
- نهاية الحکمة؛ با حواشی استاد فیاضی
- دروس فلسفه؛ علی شیروانی
- بداية الحکمة؛ با شروح آقای عشاقی و آقای ربانی

راه کارهای اجرایی درس:

- نگارش تحقیق در این درس الزامی است ولی تحقیق باید در حد گزارش یا تلخیص یک کتاب یا مقاله باشد و حداکثر به تتبع و گردآوری مطلب در باره‌ی یک موضوع مربوط به درس بپردازد.

فلسفه اسلامی (۲)

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: فلسفه اسلامی (۱)

هدف: شناخت تحلیلی فلسفه‌ی اسلامی با تأکید بر حکمت متعالیه.

سرفصل دروس:

اصالت وجود (منشاء پیدایش بحث، مبادی تصویری اصالت وجود، ادله اصالت وجود، ثمره بحث اصالت وجود)
وحدت و کثرت وجود (اقسام وحدت و کثرت، تباین، تشکیک، وحدت شخصی وجود، وحدت شخصی جهان مادی)
علت و معلول (مفهوم علت و معلول، کیفیت آشنایی ذهن با مفهوم علت و معلول، تقسیمات علت، اهمیت اصل علّیت، مفاد اصل علّیت، ملاک نیازمندی معلول، حقیقت رابطه‌ی علّیت، راه شناخت رابطه‌ی علّیت، مشخصات رابطه‌ی علّیت در مادیات)
ضرورت علی و معلولی (تلازم، تقارن، نیازمندی معلول در بقا)
سنخیت میان علت و معلول (مناسبت میان علت و معلول، قاعده‌ی الواحد)
احکام علت و معلول (دور، تسلسل)
علت فاعلی (مفهوم، اقسام، فاعل مختار، اراده و اختیار)
علت غایی (کمال، خیر، علت غایی، غایت و هدف‌مندی جهان، هدف‌مندی آفرینش)

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- آموزش فلسفه استاد مصباح جلد اول از درس بیست و ششم تا سی ام و جلد دوم از درس سی و یکم تا چهلهم

فروعی:

- شرح مختصر منظومه؛ شهید مطهری
- شرح مبسوط منظومه؛ شهید مطهری
- جلد هفتم مجموعه آثار؛ شهید مطهری
- اصول فلسفه و روش رئالیسم
- بدایة الحکمة؛ با شروح آقایان عشاقی و ربّانی
- نهایة الحکمة؛ با حواشی آقای فیاضی و شرح آقای عبودیت
- المشاعر؛ ملاصدرا
- شرح اشارات خواجه؛ جلد ۳

راه کارهای اجرایی درس:

- تحقیق نگاری در این درس ضرورت دارد. موضوعات تحقیق می‌تواند مباحث مربوط به درس با توجه به دیدگاه خاصی هر یک از فلاسفه‌ی صاحب نام باشد. سیر تاریخی مباحث نیز می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.

فلسفه اسلامی (۳)

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: فلسفه اسلامی (۲)

هدف: شناخت تحلیلی فلسفه اسلامی با تأکید بر حکمت متعالیه.

سرفصل دروس:

- مجرد و مادی (مفهوم مجرد و مادی، ویژگی امور جسمانی، تعریف و حقیقت زمان و مکان)
- جواهر (جوهر جسمانی، ماده و صورت، جوهر نفسانی، جوهر مثالی، جوهر عقلانی)
- اعراض (نظریات فلاسفه، کم و کیف، وضع، این، سایر مقولات نسبی)
- ویژگی ها و انواع علم - اتحاد عالم و معلوم
- ثابت و متغیر (مفهوم ثابت و متغیر، اقسام تغیر، قوه و فعل، رابطه بین قوه و فعل)
- حدوث یا قدم زمانی جهان مادی (تسلسل حوادث مادی، لزوم تقدم ماده بر حوادث)
- کون و فساد (مفهوم، اجتماع صور، رابطه ی کون و فساد با حرکت)
- حرکت (مفهوم، شبهات در موضوع حرکت و پاسخ آنها، اقسام حرکت، مشخصات و لوازم حرکات)
- حرکت در جوهر (مفهوم و حقیقت، ادله، شبهات، نتایج)
- حرکت در اعراض (حرکت کمی، کیفی، وضعی، اینی)

منابع پیشنهادی:

- اصلی: آموزش فلسفه؛ استاد مصباح، جلد دوم از درس چهل و یکم تا درس شصتم
- فروعی: شرح مختصر منظومه؛ شهید مطهری، - شرح مبسوط منظومه؛ شهید مطهری، - جلد هفتم مجموعه آثار شهید مطهری -
- بداية الحکمة؛ با شروح آقایان عشاقی و ربانی - نهاية الحکمة؛ با حواشی آقای فیاضی و شرح آقای عبودیت - شرح اشارات
- خواجہ (ج ۲ و ۳) - اتحاد عاقل و معقول؛ استاد حسن زاده آملی - حرکت و زمان در فلسفه ی اسلامی؛ شهید مطهری

راه کارهای اجرایی درس:

- تحقیق نگاری در این درس ضرورت دارد. موضوعات تحقیق می تواند مباحث مربوط به درس با توجه به دیدگاه خاص هر یک از فلاسفه صاحب نام باشد. سیر تاریخی مباحث نیز می تواند مورد توجه قرار گیرد.

فلسفه اسلامی (ع)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: فلسفه اسلامی (۱۳)

هدف: شناخت تحلیلی مباحث الهیات بالمعنی الاخص در فلسفه اسلامی با تأکید بر حکمت متعالیه.

سرفصل دروس:

- خداشناسی (علم خداشناسی و موضوع آن، فطری بودن شناخت خدا، امکان استدلال برهانی بر وجود خدا، برهان لمی و انی)
- براهین اثبات وجود خداوند متعال (برهان صدیقین، برهان امکان و وجوب)
- توحید (معانی توحید، مراتب توحید، بساطت واجب، ادله و شبهات)
- صفات واجب (تقسیمات صفات، صفات ذات، صفات فعل)
- علم، قدرت، اراده، سمع و بصر، حیات
- افعال الهی (هدف خلقت، نظام احسن، قضا و قدر، شرور (معنی و حقیقت، شبهات، پاسخ)

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- آموزش فلسفه؛ استاد مصباح، جلد دوم از درس شصت و یکم تا درس هفتادم

فرعی:

- نهاية الحکمة؛ با حواشی آقای فیاضی و شرح آقای عبودیت

- اصول فلسفه و روش رئالیسم جلد پنجم

- شرح اشارات؛ خواجه

- المبدأ و المعاد؛ ملاصدرا

- تبیین براهین اثبات وجود خدا؛ استاد جوادی آملی

- بداية الحکمة؛ با شروح آقایان عشاقی و ربّانی

راه کارهای اجرایی درس:

تحقیق نگاری در این درس ضرورت دارد. موضوعات تحقیق می تواند مباحث مربوط به درس با توجه به دیدگاه خاص هر یک از فلاسفه صاحب نام باشد. استفاده از قرآن و سنت نیز در این تحقیق ها توصیه می شود. سیر تاریخی مباحث نیز می تواند مورد توجه قرار گیرد.

فرق و مذاهب فقهی

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی با سیر تطوّر مذاهب فقهی در اسلام.

سرفصل دروس:

کلیات: تعریف مذاهب، فقه و اجتهاد

فقه در عصر پیامبر ﷺ (منابع تشریح، پیامبر و اجتهاد)

عصر صحابه: منابع فقه، بروز اختلاف فقهی، بحث اجتهاد، سنت نبوی

عصر تابعان (۴۱ تا ۱۳۲) منابع فقه، بحث اجتهاد، ویژگی‌های عصر تابعان

پیدایش مدارس فقهی: مدرسه‌ی اهل البیت علیهم‌السلام مدرسه‌ی اهل حدیث (مدینه) مدرسه‌ی اهل رأی (کوفه)

مذهب زیدیه: اجتهاد زیدیه، منابع فقهی زیدیه، فقیهان و کتب زیدیه

مذهب امامیه: امام صادق علیه‌السلام و فقه شیعه، سیر تطوّر، فقها و کتب فقهی شیعه

مذهب حنفیه: منابع فقهی، فقیهان و کتب

مذهب مالکیه: منابع فقهی، فقیهان و کتب

مذهب شافعیه: منابع فقهی، فقیهان و کتب

مذهب حنبلیه: منابع فقهی، فقیهان و کتب

مذهب ظاهریه: منابع فقهی، فقه ابن حزم و کتب ظاهریه

تطوّر فقه اهل سنت: عصر اجتهاد، عصر تقلید، عصر رکود، عصر شکوفایی

منابع پیشنهادی:

- فقه و فقها؛ ابوالقاسم گرجی

- منابع اجتهاد؛ محمدابراهیم جنّاتی

- مقدمه‌ای بر فقه شیعه؛ مدرّسی طباطبایی

حکمت مثناء

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: منطق تکمیلی

هدف: آشنایی با مباحث اصلی فلسفه‌ی مثناء.

سرفصل دروس:

مباحث مقدماتی

- منابع فلسفه‌ی مثناء (فلسفه‌ی ارسطو - فلسفه‌ی افلاطون و نو افلاطونی - دیدگاه‌های کلامی متکلمان اسلامی)

- ویژگی‌های فلسفه‌ی مثناء

- شخصیت‌های برجسته‌ی فلسفه‌ی مثناء (کندی - فارابی - ابن سینا و تابعان او - ابن رشد)

مباحث معرفت شناسی

- تعریف علم و معرفت - اقسام علم (حضوری و حصولی) - امکان شناخت - بدیهیات اولیه و مطابقت

مباحث هستی شناسی

وجود و ماهیت - علت و معلول - اقسام علت (فاعلی - غایی، صوری، مادی - وحدت و کثرت - ماده و صورت - حرکت و کون و

فساد - نفی حرکت جوهری - مجرد و مادی - عقل و عاقل و معقول - انواع عقل - ادله‌ی نفی اتحاد عاقل و معقول - تجرد نفس - قوای

نفس

جهان شناسی

- مراتب وجود - نظریه فیض - عقول عشره - عقل اول و قاعده‌ی الواحد - عقل دهم و افعال و آثار آن - رابطه‌ی عقول و افلاک

الهیات بالمعنی الأخص

- واجب الوجود - صفات واجب - افعال واجب - بحث شرور و نظام احسن - ضرورت نبوت - معاد (ادله - معاد جسمانی و

روحانی) - حکمت مثناء و عرفان - مقامات عرفانی

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- النجات؛ شیخ الرئيس
- الهیات شفاء؛ شیخ الرئيس
- نفس شفاء؛ شیخ الرئيس
- دانشنامه علائی؛ شیخ الرئيس
- شرح اشارات و تنبیهاات؛ شیخ الرئيس و خواجه طوسی

- مقاصد الفلاسفة؛ غزالی
- عیون الحکمة؛ شیخ الرئيس
- فصوص الحکمة؛ فارابی
- التعليقات؛ شیخ الرئيس
- المباحثات؛ شیخ الرئيس

فرعی:

- المباحث المشرقية؛ فخر رازی
- التحصیل؛ بهمنیار
- شرح ما بعد الطبيعة؛ ارسطو و ابن رشد
- حکمت مشاء؛ فاضل تونی
- سه حکیم مسلمان؛ سید حسین نصر
- تاریخ فلسفه اسلامی؛ ماجد فخری
- تاریخ فلسفه اسلامی؛ م. م. شریف
- رسائل کندی
- تاریخ الفلسفة العربية؛ جمیل صلیبا
- جلد ۷ مجموعه آثار شهید مطهری
- دائرة المعارف بزرگ اسلام
- رسالتان الفلسفیتان؛ فارابی
- الجمع بین رأی الحکیمین؛ فارابی
- شرح اثیریة اقیرید: ملاصدرا
- کلمة العین؛ دبیران کاتبی

تبصره: نزدیکترین متن به سرفصلهای فوق متن اشارات از نمط سوم تا نمط دهم می باشد و سایر سرفصلها به صورت جزوه ارایه شود.

راه کارهای اجرایی درس:

- تحقیق نگاری در این درس ضروری است و بهتر است که متمرکز در گزارش منابع فلسفه مشاء باشد و نیز می توان گزارشی از کتابهای اصلی فلسفه مشاء را در دستور کار تحقیق نگاری قرار داد.

حکمت اشراق

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	حکمت مشاء

هدف: آشنایی با مهم‌ترین مباحث و ویژگی‌های حکمت اشراق.

سرفصل دروس:

کلیات:

- ویژگی‌های فلسفه اشراق و فرق آن با فلسفه‌ی مشاء و عرفان

- منابع حکمت اشراق

- اصطلاح‌شناسی فلسفه اشراق

- انتقادات شیخ اشراق بر فلسفه‌ی مشاء (نفی هیولی، اعتباری بودن وجود، مقولات ثانیه و مقولات عشر...)

تابعین شیخ اشراق

معرفت‌شناسی: [(نقدها و نوآوری‌ها در منطق - تعریف علم - اقسام علم - منابع علم) - اشکالات بر بحث حدّ - امکان شناخت -

مطابقت (دلیل شیخ اشراق بر مطابقت)]

هستی‌شناسی:

- (انوار الهیه - تعریف نور و اقسام آن - نورالانوار و صفات و ویژگی‌های آن - صفات و افعال الهی - نور صادر (نور اقرب -

بهمن) - قاعده‌ی الواحد

- عقول طولی و عرضی و قاعده‌ی امکان اشرف، مثل افلاطونی، عوالم وجود و عالم مثال، احکام برازخ (جسم)

- نفس‌شناسی

(نفس - تناسخ - احوال سالکین - نبوات و منامات - عشق و معرفت در حکمت اشراق - نفس در خلود آن - معاد و رجوع به

عالم مثال و عقل)

منابع پیشنهادی:

اصلی: متن حکمة الاشراق مطابق با سرفصل‌ها یا جزوه‌ی آقای معلّمی تحت عنوان دروس حکمت اشراق برای استفاده به عنوان متن توصیه می‌شود.

فرعی:

- سه حکیم مسلمان؛ سید حسین نصر

- مجموعه مصنفات؛ شیخ اشراق

- شرح حکمة الاشراق؛ سهروردی

- شرح حکمة الاشراق؛ قطب‌الدین شیرازی

- تعلیقات صدرالمتألهین بر حکمة الاشراق

- شعاع اندیشه و شهود؛ غلامحسین دینانی

- فلسفه اشراق؛ ابوریان، ترجمه دکتر شیخ

- موسوعة الفلسفة العربیة؛ جمعی از نویسندگان

- ماجرای فکر فلسفی؛ غلامحسین دینانی

راه‌کارهای اجرایی درس:

- تحقیق‌نگاری در این درس در حدّ گزارش رسائل شیخ اشراق و تحقیق در موضوعات و مباحث مطرح شده در کلاس ضرورت دارد.

تاریخ فلسفه غرب (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با سیر تاریخی فلسفه غرب از آغاز تا عقل گرایان جدید

سرفصل دروس:

یونان و روم

- حکمای پیش از سقراط و سقراط

- افلاطون

- ارسطو

فلسفه‌ی دوره‌ی مسیحی

- زمینه‌ها: فلسفه یهودی، نیازهای کلامی مسیحیت به فلسفه (عقل و ایمان، براهین اثبات وجود خدا، صفات الهی، کلیات)

- آباء کلیسا

- آگوستین (تأثیرپذیری فلاسفه دوره‌ی مسیحی از افلاطون)

- انتقال فلسفه از جهان اسلام به جهان مسیحیت (ابن سینا و ابن رشد، اشاره به ابن میمون)

- توماس آکوینسی و پیروان او

فلسفه‌ی جدید

- زمینه‌های شکل‌گیری فلسفه جدید (رنسانس، راجر بیکن)

- مالبرانش

- فرانسیس بیکن

- اسپینوزا

- دکارت

- لایب‌نیتس

منابع پیشنهادی:

- تاریخ فلسفه؛ کاپلستون ج ۱ و ۴

- تاریخ اسلام؛ یوسف کرم

- تاریخ فلسفه غرب؛ برتراند راسل

- سیر حکمت در اروپا؛ محمد علی فروغی

- فلاسفه بزرگ؛ بریان مگی؛ ترجمه فولادوند

- نخستین فیلسوفان یونان؛ شرف‌الدین خراسانی

- سقراط - ژان پرن؛ سید ابوالقاسم پورحسینی

- دوره‌ی آثار افلاطون؛ ترجمه محمد حسن لطفی
- دوره‌ی آثار ارسطو، مابعد الطبیعه، اخلاق نیکو خوس؛ ترجمه‌ی محمد حسن لطفی
- دوره‌ی آثار فلوطین؛ ترجمه محمد حسن لطفی
- فلوطین؛ نصرالله پورجوادی
- فلوطین یا اسپرس؛ محمد حسن لطفی
- تاریخ فلسفه قرون وسطی و دوره‌ی جدید؛ ترجمه و تلخیص، یحیی مهدوی
- تاریخ فلسفه غرب - لنگر در دوره قرون وسطی؛ دیوید لاسکم؛ محمد سعید حنایی کاشانی
- روح فلسفه قرون وسطی؛ ژیلسون، علیمراد داوری
- مبانی فلسفه مسیحیت؛ ژیلسون، محمد محمدرضایی و سید محمود موسوی
- کارل یاسپرس؛ محمد حسن لطفی
- اعترافات؛ اگوستین، سایه میثمی
- احوال و آثار و آرای فرانسیس بیکن؛ محسن جهانگیری
- تأملات در فلسفه‌ی اولی؛ دکارت، احمد احمدی
- فلسفه‌ی دکارت؛ منوچهر صانعی حسین معصومی همدانی
- خدا محوری، اکاریونالیزم؛ قاسم کاکایی
- اخلاق - اسپینوزا؛ محسن جهانگیری
- اسپینوزا - یاسپرس، محمد حسن لطفی
- متادولوژی؛ لایب نیتس، یحیی مهدوی
- موندولوژی رولوژی و چند مقاله‌ی فلسفی دیگر
- لایب نیتس، عبدالکریم رشیدیان
- تئودیه و عدل الهی؛ مهین رضایی.

راه کارهای اجرایی درس:

- نگارش تحقیق در این درس ضرورت دارد. در صورت صلاحدید استاد و فرصت کافی برخی از مباحث به صورت سمینار از جانب دانش پژوهان ارائه شود.

تاریخ فلسفه و غرب (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: تاریخ فلسفه غرب (۱)

هدف: آشنایی با فلسفه جدید و معاصر در غرب از تجربه گرایان تا پایان قرن بیستم.

سرفصل دروس:

فیلسوفان تجربه گرا:

مقدمه (زمینه‌ها: هابز و...)

- لاک

- بارکلی

- هیوم

ایده‌آلیسم استعلایی و ایده‌آلیسم مطلق

- کانت و فلسفه انتقادی

- هگل

فلسفه‌های بعد از هگل تا دوره معاصر

- ماتریالیسم

- پدیدارشناسی و اگزیستانسیالیسم

- پوزیتیویسم

- فلسفه‌ی تحلیلی

جریان بازگشت به فلسفه‌های ما قبل جدید (حکمای الهی یونان و قرون وسطی)

- نوتومیسم (ژیلسون - کاپلستون و...)

- سنت‌گرایان معاصر (گنون، کوماراسوامی، شووان، نصر و...)

پست مدرنیسم

منابع پیشنهادی:

- جستاری در فهم بشر، جان لاک، تلخیص پرینگل پیتسون، ترجمه رضازاده شفق
- فلاسفه‌ی تجربی انگلستان، منوچهر بزرگمهر
- تاریخ فلسفه؛ کاپلستون، ج ۵، ۶، ۷، ۸
- تاریخ الفلسفة الحدیثة؛ یوسف کرم
- تاریخ فلسفه‌ی غرب؛ برتراند راسل، نجف دریابندری
- فلاسفه‌ی بزرگ؛ بریان مگی، عزت الله فولادوند
- فلسفه‌ی نظری؛ ترجمه‌ی منوچهر بزرگمهر
- رساله در اصول علم انسان؛ جرج بارکلی، یحیی مهدوی، منوچهر بزرگمهر
- سه گفت و شنود؛ جرج بارکلی، منوچهر بزرگمهر
- مقدمه‌هایی بر بارکلی، جان اتان دنسی، حسن فتحی
- تحقیق در آرای معرفتی هیوم؛ سید محمد حکاک
- سنجش خردناب؛ کانت، میر شمس الدین ادیب سلطانی
- تمهیدات؛ کانت، غلامعلی حداد عادل
- نقد قوه حکم؛ کانت، عبدالکریم رشیدیان
- بنیاد مابعد الطبیعه اخلاق؛ کانت، ترجمه عنایت و قیصری
- نظریه‌ی معرفت در فلسفه‌ی کانت، پوسرتس هارتناک، غلامعلی حداد عادل
- هگل، پیتز سینگر، عزت الله فولادوند (هگل - امیر مهدی بدیع، احمد آرام)
- فلسفه هگل، والتر - ت - استیس، حمید عنایت
- مقدمه بر پدیدارشناسی روح، هگل، محمود عبادیان
- پدیدارشناسی روح بر حسب نظر هگل، ژان هیولیت، کریم مجتهدی
- سرمایه (کاپیتال) مارکس، الف - الف)
- دست نوشته‌های اقتصادی و فلسفی مارکس؛ حسن مرتضوی
- شناخت و سنجش مارکسیسم؛ احسان طبری
- نقدی بر مارکسیسم؛ استاد مطهری
- ایده‌ی پدیده‌شناسی، هوسرل - عبدالکریم رشیدیان
- اندیشه‌های هوسرل، دیوید بل، فریدون فاطمی
- پدیدارشناسی و فلسفه‌های هست بودن، روزه و رنو، ژان وال - یحیی مهدوی

- شش متفکر اگزیستانسیالیست، بلاکهام، محسن حکیمی
- اگزیستانسیالیزم و اصالت بشر، ژان پل سارتر، مصطفی رحیمی
- اگزیستانسیالیسم چیست؟، ویلیام بارت، منصور مشگین پوش
- زبان، حقیقت، منطق، ایر، منوچهر بزرگمهر
- پوزیتیویسم منطقی؛ بهاءالدین خرماهی
- رساله منطقی فلسفی؛ ویتگنشتاین، میرشمس الدین ادیب سلطانی
- پژوهش‌های فلسفی؛ ویتگنشتاین، فریدون فاطمی
- فلسفه تحلیلی ۳، صادق لاریجانی
- مبانی فلسفه مسیحیت - ژیلسون، محمد محمدرضایی و سید محمود موسوی
- سیطره کمیت و علایم آخرالزمان، رنه گنون، علی محمد کاردان
- بحران دنیای متجدد، رنه گنون؛ دهشیری
- نیاز به علم مقدس؛ سید حسین نصر؛ میاننداری
- معرفت و معنویت، سید حسین نصر، رحمتی
- مجله نقد و نظر، سال چهارم ش ۳ و ۴ - تابستان و پاییز ۱۳۷۷
- فلسفه‌ی معاصر اروپایی بوخنگی؛ شرف الدین خراسانی

راه کارهای اجرایی درس:

- نگارش تحقیق در این درس ضرورت دارد، در صورت صلاحدید استاد و فرصت کافی برخی از مباحث به صورت سمینار از جانب دانش پژوهان ارائه شود.

تاریخ فلسفه اسلامی (۱)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی با سیر تاریخی فلسفه در جهان اسلام و بر جسته‌ترین فیلسوفان مسلمانان از آغاز تا عصر خواجه نصیرالدین طوسی

سر فصل دروس:

کلیات:

جایگاه علم فلسفه - ارتباط فلسفه با دیگر علوم
خاستگاه‌ها و منابع فلسفه و تفکر عقلی در حوزه اسلام (قرآن، سنت، دعوت به تعقل در قرآن و سنت، پیدایش علم کلام و تعامل آن با فلسفه - عصر ترجمه)
مکاتب عمده فلسفی اسلامی (مشاء، اشراق، حکمت متعالیه)
سیر تاریخی فلاسفه اسلامی:

- ۱- کندی (زندگی‌نامه، آثار دیده‌گاه‌های مهم)
- ۲- فارابی (زندگی‌نامه، آثار، دیده‌گاه‌های مهم)
- ۳- اخوان الصفا (زندگی‌نامه، دیده‌گاه‌های مهم)
- ۴- ابن سینا (زندگی‌نامه، آثار دیده‌گاه‌های مهم) (تأثیرپذیری ابن سینا از فلسفه افلاطونی و کتاب اثولوجیا به نحو اجمال)
- ۵- پیروان مکتب ابن سینا (بهمنیار لوکری و...)
- ۶- شیخ اشراق
- ۷- ابن رشد (تفاوت دیدگاه ابن سینا و ابن رشد و تأثیر ابن رشد بر فلسفه اروپا و تأکید بیشتر ابن رشد بر فلسفه ارسطویی) و فیلسوفان غرب دنیای اسلام
- ۸- خواجه نصیرالدین طوسی

فصل سوم:

الف: جریان منتقد بر فلسفه اسلامی

- ۱- ابو حامد غزالی
- ۲- فخرالدین رازی

منابع پیشنهادی:

- تاریخ فلسفه اسلامی؛ هانری کربن - ترجمه اسدالله مبشری
- سر حکیم مسلمان؛ سید حسین نصر
- ماجرای فکر فلسفی در جهان اسلام؛ غلام حسین ابراهیمی دینائی
- تاریخ فلسفه در جهان اسلام حنا الفاخوری، ترجمه عبدالمحمد آیتی
- تاریخ فلسفه در اسلام م م شریف
- خدمات متقابل اسلام و ایران؛ مرتضی مطهری
- تاریخ علوم عقلی در تمدن اسلام؛ ذبیح الله صفا
- نشأة الفكر الفلسفی فی الاسلام؛ سامی النشار
- لمحات من تاریخ الفلسفه الاسلامیة؛ زکریا بشیر امام
- فصل متعال؛ ابن رشد
- سیر فلسفه در اسلام؛ ماجد فخرنی ابن رشد فیلسوف الشرق و المغرب، منشورات دانشگاه تونس

راهکارهای اجرایی درس:

تحقیق نگاری در باب آراء فلاسفه اسلامی و جرایات موافق و مخالف فلسفه در جهان اسلامی پیشنهاد می شود.

تاریخ فلسفه اسلامی (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: فلسفه اسلامی (۱)

هدف: هدف آشنایی با سیر تاریخ فلسفه اسلامی پس از حمله مغول تا عصر حاضر

سر فصل دروس:

فلسفه اسلامی پس از حمله مغول

الف) حوزه شیراز (۱. صدر الدین دشتکی ۲. علامه دوانی ۳. غیاث الدین منصور دشتکی)

ب) ویژگی های حوزه شیراز از جمله صیغه کلامی و اهمیت آن

احیاء فلسفه در عصر حاکمیت تشیع (عصر صفویه)

الف) نقش عالمان شیعه در تکامل فلسفه اسلامی

ب) حوزه اصفهان (۱. میرداماد ۲. شیخ بهایی ۳. میرفندرسکی)

عصر بعد صفویه

الف) صدرالمتألهین شیرازی

ب) تأثیر عرفان بر صدرا

ج) برجستگان مدرسه حکمت متعالیه

۱. ملاعلی نوری ۲. ملاعبدالله زنوزی و آقا علی حکیم ۳. ملاهادی سبزواری ۴. علامه طباطبایی (سید محمد حسین)

۵. حضرت امام خمینی علیه السلام

فلسفه صدرا و حوزه های علمی مختلف شیعی

(اصفهان، تهران، نجف، قم)

الف) حوزه اصفهان (۱. ملاعلی نوری، میرزا حسن نوری)

ب) حوزه تهران (۱. عبدالله نوری ۲. آقای علی زنوزی ۳. آقا محمد رضا قمشه ای ۴. میرزا مهدی آشتیایی)

ج) حوزه نجف (۱. آقا سید حسین بادکوبه ای ۲. شیخ محمد حسین غروی اصفهانی)

د) حوزه قم (۱. حضرت امام خمینی علیه السلام ۲. علامه طباطبایی ۳. شهید مرتضی مطهری ۴. آیت الله جوادی آملی ۵. آیت الله حسن

زاده آملی ۶. آیت الله محمد تقی مصباح یزدی

نقد

الف) جریان منتقد به حکمت متعالیه (۱. ملا عبد الرزاق ابراهیمی: ابوالحسن جلوه، علامه مازندرانی (سمانی)

۲. ملا رجبعلی تبریزی، قاضی سعید قمی ۳. شیخ احمد احسائی)

ب) جریان منتقد (مکتب معارفی خراسان، مکتب تفکیک).

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- تاریخ فلسفه اسلامی (هانری کربن)
- ماجرای فکر فلسفی در جهان اسلام؛ غلام حسین ابراهیمی دینانی
- خدمات متقابل اسلام و ایران؛ مرتضی مطهری
- مکتب تفکیک؛ محمد رضا حکیمی
- مقدمه سید جلال الدین آشتیانی بر کتاب منتخباتی از آثار حکمای الهی ایران از میرداماد تا زمان حاضر
- حکمت بو علی؛ علامه مازندرانی
- توحید الامامیه؛ ملکی میانجی
- کتابهای شیخ احمد احسائی
- شرح توحید صدوق؛ قاضی سعید قمی
- رسائل و کتب؛ مرحوم غروی اصفهانی

راهکارهای اجرایی درس:

نگارش تحقیق میان آراء فلاسفه اسلامی حوزه‌های مختلف و جریانات موافق و مخالف در حوزه فلسفه شیعی

فلسفه اخلاق

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با مهم‌ترین مباحث فلسفه اخلاق با ملاحظه دیدگاه‌های اندیشمندان مسلمان.

سرفصل دروس:

کلیات

الف) تعریف علم اخلاق - فلسفه‌ی اخلاق (فرااخلاق - اخلاق هنجاری - اخلاق دستوری) عرفان عملی - روانشناسی اخلاق - تعلیم و تربیت

ب) ارزش - ارزش اخلاقی - مفاهیم اخلاقی (خوب، بد، باید، نباید، مسؤلیت، وظیفه و...) نظریه‌های اندیشمندان مسلمان در خصوص مفاهیم اخلاقی (مفاد باید و نباید - مفاد حسن و قبح)

- قواعد اخلاقی نزد اندیشمندان مسلمان

- کلیت قواعد اخلاقی و مسأله نسبیت

- مسأله‌ی هست و باید

فرااخلاق

الف) نظریه‌های توصیفی

- نظریه‌های طبیعت‌گرایی

تعریف‌گرایی - نظریه‌ی تعریف شخصی - نظریه تعریف جامعه‌شناختی [اعتباری بودن و تطابق با آرای عقلا] نظریه‌ی

امرالهی، نظریه‌ی تعریف ناظر ایده‌آل مقایسه با من علوی و سفلی، نظریه‌ی فایده‌گرایی، ضرورت بالقیاس

- نظریه‌ی ناطبیعت‌گرایی

- شهودگرایی

ب) نظریه‌های غیر توصیفی ناشناخت‌گرایی - معناداری قضایای اخلاقی و ملاک آن - نقد دیدگاه پوزیتیویست‌ها در طرح ملاک

تحقیق‌پذیری [نظریه‌های آیر - کارناپ - استیونسون و ویتگنشتاین]

ج) مسأله توجیه چگونگی توجیه احکام اخلاقی از دیدگاه‌های تعریف‌گرایی و ضرورت بالقیاس - چگونگی

توجیه احکام اخلاقی از دیدگاه شهودگرایی - امکان توجیه احکام اخلاقی از دیدگاه نظریه‌های ناشناخت‌گرا

د) اخلاق هنجاری (نظریه‌های غایت‌گرا [غایت: لذت - کمال - سعادت - فایده - قدرت] خودگرایی - غیرگرایی - فایده‌گرایی و اقسام آن)

(نظریه‌های وظیفه‌گرا و اقسام آن)

ها) نسبت اخلاقی:

دیدگاه‌های اندیشمندان غربی و مقایسه‌ی آن با آرای اندیشمندان اسلامی

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- فلسفه‌ی اخلاق (متن آموزش مرکز، نوشته‌ی حسن معلمی)

فرعی:

- فلسفه‌ی اخلاق در قرن حاضر؛ جی وارنوک، ترجمه صادق لاریجانی

- فلسفه اخلاق در قرن بیستم؛ مری وارنوک، ترجمه ابوالقاسم مدرّسی فنایی

- اخلاق؛ مور، ترجمه اسماعیل سعادت،

- تاریخچه‌ی فلسفه اخلاق؛ مک این تاینر، ترجمه انشاءالله رحمتی

- فلسفه‌ی اخلاق؛ مبانی اخلاق، حسن معلمی

- کاوش‌های عقل علمی؛ مهدی حائری یزدی

- دانش و ارزش؛ سروش

- جزوه‌ی درس فلسفه‌ی اخلاق؛ صادق لاریجانی

- دروس فلسفه اخلاق؛ استاد مصباح یزدی

- رابطه‌ی باید و هست از دیدگاه نهج البلاغه؛ حسن معلمی

- فرااخلاق و اخلاق هنجاری؛ علی شیروانی

- آموزه‌های بنیادین علم اخلاق؛ محمد فتحعلی خانی

- نقد و نظر شماره‌های ۱۳ و ۱۴

- باید و هست؛ محسن جوادی

راه‌کارهای اجرایی درس:

تحقیق‌نگاری به صورت گزارش تطبیقی مباحث ضرورت دارد.

کلام اسلامی (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: عقائد اسلامی (۱۴)

هدف: شناخت و بررسی مهم ترین مباحث اعتقادی اسلامی با رویکردی کلامی.

سرفصل دروس:

توحید و شرک

- توحید - سیر کلامی ادله‌ی توحید - اقسام توحید

- شرک و اقسام آن (شرک ذاتی - شرک صفاتی [تمایز ذات و صفات اشاعره] - شرک افعالی)

صفات الهی

- توصیف خداوند (تعطیل، تنزیه، تشبیه)

- عینیت، نیابت، زیادت صفات

- صفات خبریه و دیدگاه‌های مختلف (امامیه، معتزله، اهل حدیث، اشاعره)

- اثبات صفات خبریه، تأویل صفات خبریه

- تجسم و تشبیه

- مسأله‌ی رؤیت (ادله‌ی مثبتان و نافیان)

حدوث و قدم کلام الهی

- اهل حدیث و قدیم بودن کلام الهی، معتزله و حدوث کلام الهی، اشعری و کلام نفسی و لفظی

بداء

- معنای بداء - احاطه‌ی علم الهی به همه‌ی اشیا، تغییر سرنوشت به واسطه‌ی اعمال نیک و بد، دیدگاه قرآن و روایات در باره‌ی تأثیر

اعمال - امکان نسخ در تکوین و تشریح، حقیقت بداء در کتاب و سنت، اثر تربیتی اعتقاد به بداء، بداء و تقدیر.

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- الالهیات؛ استاد جعفر سبحانی

- آموزش کلام اسلامی؛ محمد سعیدی مهر (چاپ مرکز)

فرعی:

- کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد؛ علامه حلّی
- معارف قرآن؛ استاد مصباح یزدی
- گوهر مراد؛ عبدالرزاق لاهیجی
- سرمایه ایمان؛ عبدالرزاق لاهیجی
- اصول عقاید؛ استاد مصباح یزدی
- اصول عقاید؛ استاد جعفر سبحانی
- مبدأ و معاد؛ استاد جوادی آملی
- الهیات؛ استاد جعفر سبحانی
- اندیشه‌های کلامی شیخ مفید؛ ترجمه احمد آرام
- اللمع، اشعری - الابانة، اشعری
- المغنی فی ابواب التوحید؛ قاضی عبدالجبار
- شرح الاصول الخمسة؛ قاضی عبدالجبار
- ارشاد الطالبین؛ فاضل مقداد
- الاعتقادات فی دین الامامیه؛ شیخ صدوق
- القواعد الکلامیه؛ علی ربانی گلپایگانی
- النکت الاعتقادیة؛ شیخ مفید
- شرح تجرید؛ ملاعلی قوشچی
- شرح المواقف؛ سید شریف جرجانی
- شرح المقاصد؛ سعدالدین تفتازانی
- تلخیص المحصل؛ خواجه نصیر طوسی
- مجموعه مصنفات شهید مطهری به مناسبت موضوع.

راه کارهای اجرایی درس:

- تحقیق نگاری بصورت گزارش توصیفی و تطبیقی.

کلام اسلامی (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: کلام اسلامی (۱)

هدف: شناخت و بررسی مهم ترین مباحث اعتقادی اسلامی با رویکردی کلامی.

سرفصل دروس:

حسن و قبح عقلی و ذاتی: معنای حسن و قبح و کاربردهای آن، اختلاف عدلیه و اشاعره، دلیل اثبات حسن و قبح عقلی و ذاتی، ادله اشاعره بر نفی حسن و قبح عقلی و ردّ واجب عقلی، آثار و نتایج قبول حسن و قبح عقلی، حسن و قبح عقلی در قرآن و روایات

عدل الهی: (معنای عدل، رابطه‌ی حکمت و عدل، نسبت میان عدل الهی و حسن و قبح الهی، عدل در ثواب و عقاب، عدل در افاضه وجود و کمالات وجودی، عدل الهی در قرآن، استدلال عقلی بر عدل الهی، دلایل قرآنی و روایی بر عدل الهی، تفاوت‌ها و شرور

قضا و قدر: (معنای قضا و قدر، اقسام قضا و قدر، علمی و عینی، رابطه‌ی قضا و قدر و علم پیشین الهی با اختیار انسان، قضا و قدر در قرآن و سنت

جبر و اختیار: پیشینه‌ی مسأله جبر و اختیار در میان مسلمانان، بررسی نظریه جبر

دیدگاه‌های کلامی مسلمانان در جبر و اختیار (جبریه و اهل حدیث، اشعری)

تفویض (قدریه - معتزله)

امر بین الامرین (امامیه)

منابع پیشنهادی:

- الاهیات؛ استاد جعفر سبحانی

- حسن و قبح یا پایه‌های اخلاق جاودان؛ استاد سبحانی، علی ربانی گلپایگانی

- جبر و اختیار؛ محمد تقی جعفری

- عدل الهی؛ شهید مطهری.

- انسان و سرنوشت؛ شهید مطهری

راه کارهای اجرایی درس:

- تحقیق نگاری به صورت گزارش توصیفی و تطبیقی ضروری است.

کلام اسلامی (۳)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: کلام اسلامی (۲)

هدف: شناخت و بررسی مهم ترین مباحث اعتقادی اسلامی با رویکردی کلامی.

سرفصل دروس:

معجزه: [تعریف معجزه - تفاوت با کرامت و ارهاص - اعجاز و قانون علیّت - فاعل معجزه کیست؟ چگونگی دلالت معجزه بر صدق مدّعی پیامبری، اعجاز و تواتر، اعجاز در قرآن و اعجاز در روایات اسلامی.]

وحی: [معنای وحی، اقسام وحی (القای مستقیم در قلب پیامبر، القای پشت پرده و حجاب - از طریق فرشتگان) ویژگی های وحی (خطاناپذیری و دریافتی حضوری) شبهات در زمینه وحی - عصمت در مراحل وحی (تلقی، حفظ، ابلاغ)]

عصمت: [معنا و حقیقت عصمت، اقسام عصمت، آرای متکلمان در عصمت، عصمت و اختیار، ارزشمندی مقام عصمت، دلایل عصمت (عقلی)، عصمت پیامبران در قرآن و روایات، منشأ عصمت (علم و...)]

خاتمیت: [معنی و حقیقت خاتمیت (ختم دیانت، ختم نبوت) خاتمیت حضرت محمد ﷺ در قرآن، خاتمیت حضرت رسول ﷺ در روایات، شواهد تاریخی و اشکالات و پاسخ ها]

امامت: [تعریف امام و امامت از دیدگاه شیعه، ولایت (ولایت تکوینی و ولایت اجتماعی) ضرورت امامت (رهبری دینی، رهبری اجتماعی و رهبری اخلاقی) امامت اصلی اعتقادی یا مسأله ای فقهی؟ ادله ی عقلی امامت (قاعده ی لطف و...) امامت در قرآن روش های تعیین امام از نظر اهل سنت، نص تنها طریق اثبات امامت از نظر شیعه]

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- الالهیات؛ جعفر سبحانی

فرعی:

- معاد و جاودانگی؛ دیوانی

- معاد و جهان پس از مرگ؛ استاد مکارم شیرازی

- وحی و نبوت؛ شهید مطهری

- وحی شناسی؛ سعیدی روشن

- تحلیل وحی از دیدگاه اسلام و مسیحیت؛ سعیدی روشن

- وحی یا شعبده مرموز؛ علامه طباطبایی

- المراجعات؛ سید شرف الدین عاملی

- الغدير؛ علامه امینی

- امامت و رهبری؛ شهید مطهری

- تنزیه انبیاء از آدم تا خاتم

- عهدهای معرفت - رهبری امت؛ استاد سبحانی

راه کارهای اجرایی درس:

- تحقیق نگاری به صورت گزارش توصیفی و تطبیقی

مسائل جدید کلامی و فلسفه دین (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: کلام اسلامی (۱)

هدف: آشنایی با مهم ترین مباحث جدید کلامی و فلسفه دین.

سرفصل دروس:

کلیات تعریف علم کلام، کلام جدید و فلسفه دین

خدا تصور خدا، ادله اثبات وجود خدا و تقسیمات آن (برهان جهان شناختی، برهان وجود شناختی، برهان اخلاقی، ...)

صفات خدا، مسأله شر (شر به مثابه استدلالی بر علیه وجود خدا، مسأله عدل الهی و وجود شرور)

تجربه دینی ماهیت و انواع تجربه دینی، هسته مشترک تجربه های دینی، تجربه دینی و توجیه خدا باوری، تجربه دینی و

مسأله تعبیر نسبت میان وحی و تجربه دینی

معجزه تعریف معجزه، امکان اثبات معجزه، دلالت معجزه (بر وجود خدا، صدق مدعی نبوت)

زندگی اخروی امکان جاودانگی، مسأله هویت شخصی، براهین زندگی پس از مرگ و معاد جسمانی

منابع پیشنهادی:

- براهین اثبات وجود خدا؛ استاد جوادی آملی

- خدا در فلسفه؛ بهاء الدین خرّ مشاهی

- نقد برهان ناپذیری وجود خدا؛ عسکری سلیمانی

- عقل و اعتقاد دینی؛ مایکل پترسون، و همکاران نراقی و سلطانی.

- فلسفه دین؛ هیک، ترجمه بهزاد سالکی

- کلام فلسفی؛ سلطانی، نراقی

- درآمدی بر فلسفه دین و کلام جدید؛ فنایی

- فلسفه دین؛ حسین زاده

- براهین اثبات وجود خدا در فلسفه غرب؛ محمد رضایی جمالی نسب

- خدا اختیار و مسأله شر؛ ترجمه محمد سعیدی مهر

- آیا خدا وجود دارد؟ سوین برن

- نقد و نظر شماره‌های ۲۲ و ۲۳ تجربه دینی

- مباحثی درباره‌ی پلورالیسم دینی؛ جان هیک، عبدالرحیم گواهی

- زبان دین قبسات شماره ۲۵؛ ارغنون شماره ۶

- معجزه غیب نمودن یا تناقض نما؛ امین احمدی

- تجربه دینی و مکاشفه عرفانی؛ محمد تقی فعالی

- تجربه دینی؛ براور فوت؛ عباس یزدانی

- انتظار بشر از دین؛ استاد جوادی آملی

- معرفت‌شناسی دینی؛ محمد تقی فعالی

- کلام جدید؛ خسروپناه

- فلسفه دین؛ برایان دیویس - ملیحه صابری

- عرفان و فلسفه؛ استیس

- مفهوم عقل قدسی؛ اتو، همایون همتی

- فلسفه دین؛ جان هیک، بهزاد سالکی

راه‌کارهای اجرایی درس:

درس به صورت تطبیقی و ناظر به دیدگاه‌های کلامی و فلسفه‌ی اسلامی توسط استاد ارایه می‌شود و جمع بندی ناظر به

دیدگاه‌های اندیشمندان اسلامی و متون دینی.

تحقیق نگاری در حدّ تتبع و آشنایی با متون و گزارش و نقد ضرورت دارد.

مسائل جدید کلامی و فلسفه دین (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: مسائل جدید کلامی و فلسفه دین (۱)

هدف: آشنایی با مهم ترین مباحث جدید کلامی و فلسفه دین.

سرفصل دروس:

کلیات: تعریف دین و معرفی اجمالی شاخه های مختلف دین پژوهی

- خاستگاه دین (فطرت، دیدگاه جامعه شناختی، دیدگاه روانشناختی و دیدگاه پدیدارشناختی)

- متون دینی و مسأله ی تفسیر (هرمنوتیک کتاب مقدس و نظریه های متکلمان غربی، نقش ذهنیت مفسر در فهم متن و مسأله ی

عینیت در فهم متن، امکان شناخت عینی فهم، مسأله ی قرائت پذیری و پایان ناپذیری قرائت ها و نسبت فهم)

زبان دین زبان دینی، معناداری و تحقیق پذیری گزاره های دینی

عقل و دین الهیات طبیعی (عقل گرایی حداکثری، انتقادی، ایمان گرایی، تعارض عقل و وحی، تعارض علم و دین و روش های

برخورد با آن، تعامل عقل و وحی، تعامل علم و دین و فرض های مختلف آن، دین و اخلاق (اخلاق مبتنی بر دین و اخلاق مستقل

از دین و متکی بر عقل)

کثرت گرایی دینی انحصار گرایی، شمول گرایی، کثرت گرایی (انواع پلورالیسم دینی و نقد و بررسی کثرت گرایی دینی)

منابع پیشنهادی:

منابع در درس مسایل جدید کلامی و فلسفه دین ۱ و نیز منابع ذیل:

- علم و دین

- ایان باربور؛ ترجمه بهاء الدین خرمشاهی

- عقل و وحی در قرون وسطی؛ ژیلسون

- زبان دین؛ علی زمانی

- کنکاشی در سرمایه های مختلف پلورالیسم؛ قراملکی

- جزوه ی پلورالیسم؛ مرکز پژوهش های حوزه علمیه قم

- منشاء دین؛ قائمی نیا

- درآمدی بر هرمنوتیک؛ احمد واعظی

- هرمنوتیک؛ بابک احمدی

- کتاب نقد (هرمنوتیک)

- هرمنوتیک؛ ریخته گران

راه کارهای اجرایی درس:

- درس به صورت تطبیقی و ناظر، دیدگاه‌های کلامی و فلسفه‌ی اسلامی توسط استاد ارایه می‌گردد و جمع بندی ناظر به

دیدگاه‌های اندیشمندان اسلامی و متون دینی.

- تحقیق نگاری در حدّ تتبع و آشنایی با متون و گزارش و نقد ضرورت دارد.

عرفان اسلامی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: فلسفه اسلامی (۲)

هدف: آشنایی با هستی‌شناسی در عرفان اسلامی.

سرفصل دروس:

تعریف عرفان (عرفان عملی و نظری، مقایسه عرفان با فلسفه و کلام به لحاظ روش، موضوع، مبادی و مسائل) وجودشناسی عرفانی - اعتبارات وجود [(وجود مطلق به اطلاق لابشرط مقسمی) وحدت وجود (اقسام وحدت: وحدت حقه حقیقه و...)]

مراتب کلی وجود (احدیّت، واحدیّت، الوهیت، هویت ساریه، جبروت، ملکوت، ناسوت و...)

تعریف تجلی

- اقسام تجلیات، فیض اقدس، فیض مقدس، تجلیات اسمائی و صفاتی الوهی (اسماء و صفات) تجلیات فعلی

- اعیان ثابته و لوازم علمی اسماء و بحث از علم خداوند از منظر عرفانی

- کلی و حضرات خمس - عالم مثال و برزخ

منابع پیشنهادی:

- مصباح الانس، نقد النصوص؛ جامی
- شرح قیصری بر فصوص الحکم
- مقدمه تمهید القواعد؛ ابن ترکه
- شروح فصوص الحکم
- شرح مقدمه قیصری؛ جلال الدین آشتیانی
- ولایت در عرفان؛ کیاشمشکی
- شرح تائیه؛ ابن فارض
- مصباح الهدایه؛ امام خمینی (ره)
- عرفان نظری؛ یثربی
- فلسفه و عرفان؛ یثربی
- وحدت از دیدگاه عارف و حکیم؛ حسن زاده آملی
- فتوحات مکیه؛ ابن عربی

راه کارهای اجرایی درس:

- نگارش تحقیق در حد آشنایی با موضوعات و منابع عرفان اسلامی ضرورت دارد.

آشنایی با متون عربی و فارسی عرفانی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: عرفان اسلامی

هدف: آشنایی با انسان‌شناسی در عرفان و مراتب و مقامات سلوک.

سرفصل دروس:

- ۱- کشف و مراتب و انواع آن
- ۲- حقیقت انسانی و انسان کامل (جایگاه انسان در نسبت با اسماء الهی)، خلافت حقیقت محمدیه ص ع و آ ل ه س (روح اعظم و مراتب و اسماء آن، بازگشت روح و قیامت کبری)
- ۳- حقیقت نبوت، رسالت و ولایت
- ۴- شریعت، طریقت و حقیقت
- ۵- اسفار اربعه
- ۶- منازل و مقامات

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- شرح قیصری بر فصوص الحکم (مقدمه)
- تمهید القواعد؛ ابن ترکه
- مصباح الانس
- نقد النصوص؛ جامی
- شروح فصوص الحکم
- شرح مقدمه قیصری؛ سید جلال الدین آشتیانی
- ولایت در عرفان؛ کیاشمشکی

فرعی:

- شرح تائیه؛ ابن فارض
- مصباح الهدایه؛ امام خمینی
- عرفان نظری؛ یثربی

- فلسفه و عرفان؛ یثربی
- وحدت از دیدگاه عارف و حکیم؛ حسن زاده آملی
- فتوحات مکیه؛ ابن عربی
- اسرار الشریعه و اطوار الحقیقه؛ سید حیدر آملی
- انسان کامل؛ جیلی
- انسان کامل؛ نسفی
- انسان کامل؛ شهید مطهری
- انسان کامل در نهج البلاغه؛ حسن زاده آملی
- منازل السائرین؛ خواجه عبدالله انصاری
- صد میدان؛ خواجه عبدالله انصاری
- شرح دعای سحر؛ امام خمینی (ره)
- مصباح الهدایه الی الخلافه و الولاية؛ امام خمینی (ره)
- عرفان و برهان و قرآن جدایی ندارند؛ حسن زاده آملی
- مصباح الهدایه و مفتاح الکفایه؛ عزالدین قاسانی

راه کارهای اجرایی درس:

- نگارش تحقیق در حد آشنایی با موضوعات و منابع عرفان اسلامی ضرورت دارد
- متن اصلی آشنایی با متون عربی و فارسی مقدمه قیصری و مقامات العارفين ابن سینا (نمط ۹ اشارات و تنبیهات)

تاریخ عرفان و تصوف (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: عرفان اسلامی (۱)

هدف: آشنایی با زمینه‌ها، سیر تحوّل و مهم‌ترین رویکردهای عرفان و تصوف، مهم‌ترین عارفان و صوفیان.

سرفصل دروس:

مقدمه اصطلاح‌شناسی تصوف و عرفان: کلمه صوفی و عارف و وجوه اشتقاق و تعریف آن‌ها با اشاره به بعد اجتماعی و معرفتی عرفان تصوف و عرفان اسلوب و شیوه‌ی بیان رمزآمیز عرفان.

قرن اول زمینه‌های نگرش عرفانی در آیات قرآن، احادیث، اخلاق و سیره‌ی پیامبر و اهل بیت علیهم‌السلام پیدایش زهد در آغاز اسلام و اختلاف زهد و رهبانیت.

قرن دوم و سوم سرآغاز ظهور تعالیم و تعبیر خاص عرفانی - نخستین عرفای اسلامی (حسن بصری، مالک بن دینار، ابراهیم ادهم، رابعه‌ی عدویه و ...)

قرن چهارم تا قرن هفتم شکل‌گیری نظام‌مند و سیستماتیک عرفان و تصوف در قالب آثار نخستین عرفانی (ابوطالب مکی، ابونصر سراج، رساله قشریه هجویری، کلابادی و ...)

قرن هفتم ابن عربی دانشگاه نظری او در موضوع عرفان و تعالیم عرفانی

منابع پیشنهادی:

- کشف المحجوب؛ هجویری

- رساله قشریه تاریخ تصوف در اسلام؛ دکتر غنی

- جستجو در تصوف؛ دکتر زرین کوب

- اللمع فی التصوف؛ شیخ محمود شبستری

- نفحات الانس؛ جامی

- طرائق الحقایق ریاضة السیاحة و بستان السیاحة؛ زین العابدین شیروانی

- سلسله‌های تصوف در ایران، تاریخ ادبیات ایران؛ دکتر صفا

- تاریخ ایران در دوره صفویه، زندیه و قاجاریه؛ تألیفات سید جلال‌الدین آشتیانی

- بخش عرفان اسلامی از کتاب آشنایی با علوم اسلامی؛ استاد مطهری

راه‌کارهای اجرایی درس:

بهره‌گیری از استادان مجرب و مسلط به دلیل حساسیت موضوع ضروری است.

تاریخ عرفان و تصوف (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: تاریخ عرفان و تصوف (۱)

هدف: آشنایی با زمینه‌ها، سیر تحوّل و مهم‌ترین رویکردهای عرفان و تصوف، مهم‌ترین عارفان و صوفیان.

سرفصل دروس:

از قرن هفتم به بعد

- استمرار تعالیم ابن عربی از خلال آثار و تفکرات شاگردان مکتب او تا قرون اخیر

- اشاره به تفاسیر عرفانی قرآن کریم (همچون کشف الاسرار میبیدی، تأویلات عبدالرزاق و...)

مهم‌ترین سلسله‌های تصوف و گستره‌ی جغرافیای آنها تأثیر مکتب ابن عربی در جریان‌های عرفان نظری در جهان اسلام (اسپانیا، آفریقای شمالی، ایران، خاورمیانه، هند)

آثار مهم عرفانی از قرن هفتم به این سو: (شارحان مکتب ابن عربی، همچون صدرالدین قونوی، مؤیدالدین جندی، سعیدالدین فرغانی، عبدالرزاق کاشانی، داود قیصری، ابن فناوری و...)

سلوک عرفانی در حوزه‌ی تشیع در دو سده‌ی اخیر (از آخوند ملاحسینقلی همدانی؛ تا علامه طباطبایی؛)

عرفان نظری در حوزه‌ی تشیع در دو سده‌ی اخیر (از آقا محمدرضا قمشه‌ای؛ تا امام خمینی علیه السلام)

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- کشف المحجوب؛ هجویری

- رساله قشیریه تاریخ تصوف در اسلام؛ دکتر غنی

- جستجو در تصوف؛ دکتر زرین کوب

- اللمع فی التصوف؛ شیخ محمود شبستری

- نفحات الانس؛ جامی

- طرائق الحقایق ریاضة السیاحة و بستان السیاحة؛ زین العابدین شیروانی

- سلسله‌های تصوف در ایران، تاریخ ادبیات ایران؛ دکتر صفا

- تاریخ ایران در دوره صفویه، زندیه و قاجاریه؛ تألیفات سید جلال الدین آشتیانی

- بخش عرفان اسلامی از کتاب آشنایی با علوم اسلامی؛ استاد مطهری

راه کارهای اجرایی درس:

بهره‌گیری از استادان مجرب و مسلط به دلیل حساسیت موضوع ضروری است.

زبان تخصصی (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: زبان فارسی عمومی

هدف: آشنایی با مهمترین واژگان علم کلام به ویژه کلام اسلامی به زبان انگلیسی

سرفصل دروس:

مدخل‌های کلامی در دائرة المعارف‌های انگلیسی از قبیل:

Mutazilh(1 : 519 - 23)	(معتزله)
ilm al - kalam (5 : 25 - 31)	(علم کلام)
Islamic theology (5 : 25 - 31)	(الهیات اسلامی)
asharh (1 : 519 - 23)	(اشاعره)
shia (tal - tnsi)	(شیعه)

بخش‌هایی از کتاب شیعه در اسلام علامه طباطبایی - ترجمه دکتر حسینی نصر

منابع پیشنهادی:

دائرة المعارف رایج و دائرة المعارف پل ادوارند

و برخی از دائرة المعارف که چنین سرفصل‌هایی را دارند و کتاب شیعه در اسلام ترجمه آقای نصر

راهکارهای اجرایی درس:

استاد در انتخاب سرفصل‌ها و وضعیت کلاس و مخاطبان را در نظر بگیرد.

زبان تخصصی (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: زبان فارسی عمومی

هدف: آشنایی با مهمترین وازگان علم کلام به ویژه کلام اسلامی به زبان انگلیسی

سرفصل دروس:

Islamic Philosophy (5 : 5 -9; 5 : 13 - 16)	(فلاسفه اسلامی)
Causality (2 : 24 - 4)	(علّیت)
Epistemology (3 : 384 - 8)	(معرفت شناسی)
al - farabi (3 : 554 - 8)	(فارابی)
Ibn Rushd (4 : 694 - 46)	(ابن رشد)
Ibn sina (4 : 647- 54)	(ابن سینا)
Illuminationist Philosophy (4 : 700 - 3)	
logic (5 : 706 - 13)	(منطق)
Mir Damad (6 : 408 - 11)	(میرداماد)
Mulla Sadra (6 : 595 - 9)	(ملاصدرا)
Mystical Philophy (6 : 616 - 20)	
al sabzawari (8 : 440 - 2)	(ملا هادی سبزواری)
al suhrawardi (9 : 219 - 24)	(شیخ اشراق)

منابع پیشنهادی:

دائرة المعارف رایج و دائرة المعارف پل ادوارند
و برخی دائرة المعارف هایی که چنین سرفصل هایی دارند.

راهکارهای اجرایی درس:

استاد در انتخاب سرفصل ها و وضعیت عمومی کلاس و مخاطبین را در نظر بگیرد.

آشنایی با متون روایی و معارفی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: کلام اسلامی ۲۰۱

هدف: آشنایی با مهم ترین کتاب های حدیثی معارفی و روایات معارفی شیعی.

سرفصل دروس:

آشنایی با متون روایی معارفی (مؤلف، تاریخ تألیف، ویژگی ها)

از جمله: نهج البلاغه، اصول کافی، توحید صدوق، عیون اخبار الرضا، بصائر الدرجات، احتجاج طبرسی و... حداکثر در ۴ جلسه

طرح پاره ای از احادیث معارفی از متون نامبرده در زمینه هایی چون:

خدا و صفات الهی (توحید، علم، قدرت، اراده و...)

ایمان و کفر و طنیت مؤمن و کافر

معرفت انسان نسبت به خدا (فطرت و معارف فطری)

قضا و قدر و جبر و اختیار

وحی و نبوت و ویژگی های انبیا

خصائص قرآن (بطون، تأویل، متشابهات، تنزیل و...)

امامت و ولایت و خصائص ائمه طاهرين عليهم السلام (علم، عصمت و طینت و...)

عقل و جهل و کارکردهای عقل

انسان، روح، سعادت و شقاوت

برزخ و قیامت

منابع پیشنهادی:

- کتاب های حدیثی مذکور در بخش سرفصل ها

- شروح کافی از قبیل مرآة العقول، شرح ملا صالح مازندرانی، شرح ملا صدرا

- وافی

- شرح توحید؛ قاضی سعید قمی

- معارف روایی المیزان

- بحار الانوار (در موضوع احادیث مربوط)

- توحید الامامیه؛ ملکی میانجی

- و ...

راه کارهای اجرایی درس:

- استفاده از استاد خبره در علوم حدیثی و معارفی و کلامی

- تحقیق نگاری در موضوع کتب حدیثی و موضوعات معارفی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بیت عالی

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۲/۲۶۶۲

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۲

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند بر اساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی مؤسسه ذی ربط و با رعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
 - ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
 - ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدهای دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
 - ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در جدول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
 - الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
 - ب: در سبب‌های در برنامه جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبب‌ها قبلاً گذرانده است، بر اساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن نروس را ندارد.
 - ج: گذراندن در سبب‌های از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن درس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
 - د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۶/۲۵ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مقرر جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۲ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد تصویب است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا جاشعی کلیپارگانی
وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و
معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و
رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری ابلاغ نماید.

سید محمد کاظم نائینی

رئیس هیأت عالی برنامه ریزی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسم الله

تاریخ ۱۳۷۴/۱۱/۲۴

شماره ۲۳/۲۶۴۹

پیوست

حداقل و حداکثر واحدهای درسی در مقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۳/۱۱/۹)
شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری روی برنامههای آموزشی، حذف دروس ناموفق و واحدهای غیر ضروری و ادغام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد. این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردند.

۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)
۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد
۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختصاص به پایان نامه دارد.)
۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد
۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۳۰ واحد می تواند اختصاص به رساله داشته باشد.
در این صورت:

الف: گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضروری، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب: این تقلیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۳-۷۴ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج: دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۳ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند. در این صورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد بر عهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحصیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است.

رای شماره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقلیل واحدهای درسی در مقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به درجه اجرا گذارده شود.

نکته: سید محمد رضا هاشمی کلیپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

۳۱۹